

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Teologická fakulta
Katedra etiky, psychologie a charitativní práce

Bakalářská práce

PROFESIONÁLNÍ VOJÁK VE VOLNÉM ČASE

—

PŘÁNÍ, POTŘEBY, RIZIKA A PŘÍNOSY
V ZAHRANIČNÍM NASAZENÍ

Vedoucí práce: RSDr. Ján Mišovič, CSc.

Autor práce: Peter Forró

Studijní obor: Pedagogika volného času

Ročník: 3.

2014

Prohlášení

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci jsem vypracoval samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že, v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění, souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě (v úpravě vzniklé vypuštěním vyznačených částí archivovaných Teologickou fakultou) elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejich internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

Dne 24. března 2014

Peter FORRÓ

Poděkování

Na tomto místě bych rád poděkoval vedoucímu bakalářské práce RSDr. Jánů Mišovičovi, CSc. za cenné rady, připomínky, metodické vedení práce a trpělivost.

Obsah

Úvod.....	5
1 Volný čas.....	7
2 Specifika volného času v Armádě České republiky	9
2.1 Šikana jako fenomén minulosti	9
2.2 Profesionální armáda současnosti.....	11
2.3 Mírový stav.....	12
2.4 Koncepce prevence sociálně nežádoucích jevů	13
2.5 Doporučená témata přednášek a školení jako doplňku k prevenci sociálně nežádoucích jevů.....	14
3 Nasazení v zahraniční operaci.....	16
3.1 Jak funguje vojenský kolektiv v zahraničních operacích	17
3.2 Otázky kolem volného času z pohledu vojáka nasazeného v zahraniční operaci.....	18
3.3 Podmínky ovlivňující organizaci a plánování volnočasových aktivit v zahraničním nasazení	19
4 Praktická část.....	23
4.1 Cíle práce, problémové okruhy.....	23
4.2 Metodika výzkumu	23
4.3 Organizace a průběh výzkumu	24
5 Interpretace výsledků	25
5.1 Volný čas	25
5.2 Sociodemografická data respondentů	39
5.3 Shrnutí výsledků a zhodnocení hypotéz	42
Závěr	44
Seznam použitých zdrojů.....	47
Seznam zkratk.....	49
Seznam příloh	50
Příloha I.....	51
Příloha II	52
Abstrakt.....	57
Abstract.....	58

Úvod

„Ti, kteří slouží vlasti ve vojsku, ať se považují za služebníky bezpečnosti a svobody národů. Když tento úkol správně plní, opravdu přispívají k upevnění míru.“

(Gaudium et Spes, str. 53)

Volný čas jako takový je významnou součástí života každého člověka. V soudobé moderní společnosti narůstá význam správného trávení volného času. Volný čas nejen, že ovlivňuje možnosti odpočinku a obnovy duševních a fyzických sil, ale je faktorem, který limituje uspokojování dalších, pro člověka nezbytných, potřeb, a to potřeby rodinného život, zájmu a zálib.¹ Každá sociální či profesní skupina přistupuje k trávení volného času odlišně. Pro příslušníky Armády České republiky (AČR) je trávení volného času jednou z preferovaných hodnot. Je nutné si uvědomit, že nedostatečné uspokojení potřeb volného času a regenerace sil jak fyzických tak i duševních se může projevit v postupném snižování pracovní výkonnosti a následně i zápornému přístupu k výkonu vojenské služby. Cílem této práce bylo explorativně obsáhnout problematiku volného času ve specifické situaci vojenského kontingentu AČR nasazeného v zahraniční operaci. Postihnout významy, které jednotliví vybraní aktéři způsobům trávení volného času připisují, důvody, které je k preferenci dané perspektivy vedou. Dále záměrem této bakalářské práce je poukázat na způsob zabezpečení a organizaci volného času pro příslušníky AČR, zdůraznit rozdíl při plánování a organizaci volnočasových aktivit v mírovém stavu a při nasazení. Práce by měla přispět i k poznání potřeby zkvalitnění organizování a zabezpečení volného času příslušníků AČR při nasazení v zahraničních operacích.

Z vlastní zkušenosti vím, že problematice volného času v zahraničních operacích není věnována dostatečná pozornost. I když AČR v posledních deseti letech značně zkvalitnila oblast péče o vojáka, je nutné této oblasti věnovat zvýšenou pozornost. Proto jsem se rozhodl tuto problematiku blíže prozkoumat. Svoji práci jsem strukturoval do dvou základních částí, a to do části teoretické a praktické. V teoretické části jsem rozpracoval specifika volného času v Armádě České republiky v mírovém životě, kde převážná část volnočasových aktivit je organizována v rámci programu prevence sociálně nežádoucích jevů. V této kapitole se snažím poukázat na priority, koncepci

¹ ŘEZÁČ, J. *Humanizace života a činnosti vojáků*, s. 101

i širokou obsahovou stránku této prevence. V následující části teoretické kapitoly se budu zaměřovat na způsob zabezpečení organizace volného času v zahraničních operacích příslušníků AČR. V této části také poukážu na specifické podmínky ovlivňující způsob trávení volného času v zahraničních operacích.

Základem praktické části pak byl dotazníkový průzkum, jeho následné vyhodnocení a potvrzení či vyvrácení stanovených hypotéz.

Při shromažďování materiálů pro tuto bakalářskou práci jsem oslovil zaměstnance Ministerstva obrany České republiky (MO ČR) a zjistil jsem, že v minulosti nebyl proveden žádný výzkum nebo studie v oblasti kvality vyplňování volného času při nasazení příslušníků AČR v zahraničních operacích. Odborné materiály ke studiu volného času v AČR téměř neexistují. V rámci MO ČR funguje oddělení humanitní služby. Toto oddělení se ale primárně zabývá prevencí sociálně nežádoucích jevů. (P – SNJ). Oblast P – SNJ je důkladně rozpracována a v rámci AČR se jí věnuje značná pozornost. Primárně ale slouží k péči o příslušníky AČR působící na území České republiky (ČR), a ne v zahraničních operacích. Proto doufám, že výsledky této práce mohou být příspěvkem k možnému zlepšení podmínek trávení volného času v zahraničních operacích, a tak přispějí ke zkvalitnění a zlepšení životních podmínek příslušníků AČR v zahraničních misích a potažmo tak napomůžou plnění náročných úkolů, před které bude AČR v budoucnosti postavená mimo území České republiky.

Z důvodu omezených zdrojů budu ve své bakalářské práci vycházet v značné míře ze svých osobních zkušeností. V armádě sloužím víc jak 26 let a po dobu své služby jsem byl opakovaně nasazen v zahraničních misích v Bosně a Hercegovině, Kosovu a Afghánistánu.

1 Volný čas

J. Průcha ve své pedagogické encyklopedii definuje volný čas jako společenský produkt.

„Volný čas je společenským produktem, který se objevuje na určité úrovni rozvoje společnosti a je významnou společenskou hodnotou. Volný čas je časový úsek, v němž jedinec svobodně rozhoduje o sobě a o svých aktivitách. Soubor aktivit ve volném čase tvoří základ životního stylu člověka, sociálních skupin – a tedy i celé společnosti“²

Pedagogika volného času je poměrně mladá pedagogická disciplína, tak jako je volný čas moderní pojem. Fenomén volného času ale není moderní záležitostí a byl zaznamenaný už v antice. Již staří Řekové si rozlišovali mezi volnočasovými aktivitami a ostatní činností. Práce byla pro ně nudná a jednotvárná povinnost. Řekové používali již ve své době označení pro člověka a jeho zábavu různé označení, jako homo agoinistes (člověk lovec, účastníci se závodů), homo sapiens (člověk myslící, studující), homo faber (člověk zabývající se uměním) či homo ludens (člověk hravý). Pro člověka, který plnil svoje pracovní povinnosti, používali staří Řekové označení homo labor (zvířecí námaha)³.

Thorsten Veblen ve své teorii zahálčivé třídy poukazuje na to, že zahálka je výsadou pouze vyšší třídy, kdy vládnutí, válčení, sport a náboženské obřady jsou typické pouze pro vyvolené z vyšší třídy, kdy okázalé pohrdání prací a odstup od veškerých užitečných zaměstnání je známkou bohatství.⁴ Na rozdíl od vyšších vrstev se nižší vrstvy práci vyhnout nemohou, práce je jejich úděl. Toto jim avšak nezpůsobuje žádné problémy, v jejich pojetí je práce uznávaným a obecně přijímaným způsobem života.⁵

Na rozdíl o Vebléna Joffre Dumazedier poukazuje, že zahálku vyšších vrstev nemůžeme považovat za skutečného předchůdce volného času. Tito privilegovaní lidé (šamani, vládci atd.) totiž vykupovali svoji zahálku prací otroků a nevolníků. Zahálka vyšších vrstev nebyla určována vztahem k práci. Práci nedoplňovala ani

² PRŮCHA, J. *Pedagogická encyklopedie*, s. 738

³ HÁJEK, B. *Nástin metodiky vedení zájmové činnosti*, s.10

⁴ Srov. VEBLEN, T. *Teorie zahálčivé třídy*, s. 37

⁵ Tamtéž, s. 34

nekompenzovala potřeby člověka směrem k práci, ale plně ji nahrazovala.⁶ Podle Dumazediera, tedy platí, že práce je předpokladem existence volného času.⁷

Z důvodu nutnosti vymezení volna vůči pracovní době vzniká pojem volný čas. Do počátku 19. století byl volný čas – jako čas svobody k rozvoji jedince a i společenského života – pouze výsadou vyšších společenských tříd. Postupně v 19. a 20. století si však široké vrstvy obyvatelstva uvědomují, že volný čas, jakož to čas, s kterým mohou svobodně disponovat, se pro ně stává symbolem svobody.⁸ Po druhé světové válce se stává volný čas super symbolem industriální společnosti. Na rozdíl od předcházejících generací vstupuje volný čas jako výrazný prostor do života lidí.⁹

Volný čas v současnosti má své nezaměnitelné místo v životě člověka. Podle Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj (OECD) je jeden z 24 indikátorů, podle kterých se určuje kvalita života v dané zemi.¹⁰

⁶ Srov. DUMAZEDIER, T. *Volný čas. Sociologický časopis*, s. 443

⁷ Srov. Tamtéž, s. 445

⁸ Srov. KAPLÁNEK, M. *Nauka o volném čase*, s. 10

⁹ Srov. KNOTOVÁ, D. *Volný čas dospělých v kontextu celoživotního vzdělávání*, s. 29

¹⁰ Srov. KAPLÁNEK, M. *Nauka o volném čase*, s. 18

2 Specifika volného času v armádě České republiky

V soukromém, civilním sektoru je péče o volný čas zaměstnanců organizována na základě dobrovolnosti zaměstnavatelů. Není tady žádná závazná právní norma, která by nařizovala či určovala, jakým způsobem a v jakém rozsahu je zaměstnavatel povinen pečovat o volný čas zaměstnanců.

To neznamena, že by v civilním sektoru ze strany zaměstnavatelů nedocházelo k péči o zaměstnance. Množství firem a podniků poskytuje jako benefity svým zaměstnancům vstupenky na kulturní či sportovní akce, organizuje zážitkové pobyty (zejména pak pro management Team building days).

AČR se v tomto směru se musí řídit usnesením vlády České republiky, které aktuálně ukládá ministru obrany (také ostatním ministrům) vyčlenit ve svých rozpočtových kapitolách státního rozpočtu finanční prostředky na plnění resortních programů prevence kriminality, popřípadě na plnění resortních úkolů o oblasti Prevence sociálně nežádoucích jevů (P – SNJ).¹¹ Dále AČR rozpracovává vnitřními řády a předpisy problematiku Sociálně nežádoucích jevů (SNJ) a jejich prevenci. Lze jen těžko předpokládat, že se působení vojáků v AČR, a to zejména v zahraničních operacích, obejde bez náročných kritických situací. Časová náročnost, odloučení od rodiny, vojenský režim lze považovat za náročné životní situace, které mohou vést ke vzniku stresu, a to zejména u mladších, nezkušenějších vojáků. Zejména je vysoká pravděpodobnost frustrace u vojáků plnících úkoly v zahraničním nasazení, a to z důvodu snížení životního standardu, značnou změnou prostředí, odloučením od rodiny a možností každodenního ohrožení života. V této oblasti má prevence SNJ neodmyslitelnou roli. Množství projektů prevence SNJ je proto zaměřené na zabezpečení volnočasových aktivit v oblasti sportu a tělovýchovy (cca 56 %), kultury a zájmové činnosti (cca 35 %), diagnostiky (cca 6 %) a v menší míře (cca 3 %) na oblast vzdělávání.¹²

2.1 Šikana jako fenomén minulosti

Historicky máme v podvědomí, že armáda je organizace, kde v době mimo výcvikového času dochází k šikaně a ponižování lidí z nudy. Šikana v pojetí armády je

¹¹ Srov. VLÁDA ČESKÉ REPUBLIKY, *Usnesení ze dne 10. dubna 2013 č. 245*, s. 2

¹² KONCEPCE prevence sociálně nežádoucích jevů, Ministerstvo obrany ČR, Praha 2009, s. 5

nezákonné a nemorální obtěžování, které vychází ze zneužití formálně nebo i neformálně vytvořené moci se snahou získat výhody, služby či předměty osobního vlastnictví, nebo také dosáhnout vnitřního uspokojení týráním, trápením, sexuálním obtěžováním, vydíráním, rasovým útočením či zesměšňováním jiných osob.¹³ V armádě šlo v minulosti zejména o rádobý soukromý výcvik nováčků. „Když neuděláš 20 či 30 kliků, nemáš nárok na dopis či balík od rodiny nebo také maso k obědu“ atd. Potom následovaly další jiné služby, jako udělat rajony za „mazáka“ (osoba sloužící vojenskou základní službu déle než 12 měsíců), vyčistit mu boty, obstarat jídlo či pití třeba i do postele apod. Vyšší formou šikany pak bylo okrádání o cigarety, o jídlo, výstrojní součástky atd. Vrcholem byly různé vymyšlené rafinované zábavy mazáků. To, co si dovedli někteří zamindrákovaní despotové na mladší vojáky vymyslet, se neodvažují v této práci popsat a je to v kontextu našeho kulturního a morálního povědomí až nepochopitelné. K nejhoršímu šikanování docházelo v prvních šesti měsících základní služby, pak se intenzita snižovala. Na armádu minulosti můžeme tedy nahlížet jako na totalitní instituci.

„Totalitarismus jako princip politické moci vynucující si všemi prostředky neomezené disponování podřízenými osobami (i jejich vědomím a svědomím), vyznačující se politickou a ekonomickou diktaturou ve všech sférách společenského života, potlačováním jakýchkoliv tendencí k demokracii, manipulací lidí prostřednictvím propagandy, používáním teroru vůči skupinám i jedincům, kteří se nechtějí podřídit nebo jsou považováni za potenciálního protivníka“¹⁴

V prostředí armády v době minulé, kdy armáda jako totální instituce nevytvářela dostatečné podmínky pro oddělení veřejného života od života soukromého, se stávala šikana de facto zneužitím absolutní moci, kterou může uplatňovat kdokoli, kdo je silnější, služebně starší atp.

V soudobé demokratické společnosti došlo v naší armádě k transformačnímu procesu na profesionální armádu, pro tento proces jsou charakteristické zásadní kvalitativní změny, a to zejména v oblasti personální, organizační, technické a finanční. Všechny tyto změny jsou podmíněné proměnou hodnotového vědomí příslušníků –

¹³ Srov. CVRČEK. J. *V zájmu humanizace naší armády*, s. 17

¹⁴ *Velký sociologický slovník*, s. 1325

profesionálů AČR a jeho utváření v souladu s hodnotami soudobých vyspělých demokratických společností.¹⁵

2.2 Profesionální armáda současnosti

Současná profesionální armáda již nefunguje na principu totalitní instituce. Vojáci – profesionálové jsou ve vztahu k AČR v zaměstnaneckém režimu, kde lze snadno oddělit soukromou a pracovní sféru. I v soudobé AČR tak, jako i v celé společnosti, můžou fungovat nezdravé zaměstnanecké vztahy, jako je bossing nebo mobbing, ale šikana pouze výjimečně a za specifických okolností. Velkou roli v prevenci nezdravých pracovních vztahů hraje i výběrový proces budoucích příslušníků AČR. Nově zrekrutovaní příslušníci armády jsou přijímáni na základě výběrového řízení, které je odlišné pro různé druhy jednotek dle náročnosti služby. Základní výběrové řízení vychází ze splnění podmínek vzdělání, fyzické zdatnosti, zdravotního stavu, jehož součástí je psychologické vyšetření, které má vyloučit jedince se sklony k agresi a patologickému chování. U některých jednotek se výběrové řízení provádí až v rozsahu jednoho týdne. Jedná se zejména o výběrové řízení pro Speciální jednotky, kde prvořadou podmínkou pro vstup do výběrového řízení je několikaletá bezproblémová služba u jakékoli ozbrojené složky České republiky. Adepti jsou v průběhu takových výběrových řízení podrobováni abnormální fyzické i psychické zátěži. Tyto zátěžové zkoušky jsou přizpůsobené výběru příslušníků tak, aby v budoucnosti mohli plnit i ty nejnáročnější operační a taktické úkoly a v maximální míře se eliminovalo jejich potenciální selhání. Po splnění všech podmínek zájemce o službu v armádě nastupuje do speciálního střediska pro příjem rekrutů, kde po dobu třech měsíců prochází náročným základním výcvikem pod vedením zkušených instruktorů. Po celou dobu tohoto základního výcviku jsou všichni uchazeči na vojáka z povolání důsledně pozorováni a pravidelně hodnoceni. Nejedná se pouze o hodnocení odborných způsobilostí, hodnotí se, jakým způsobem jmenovaný působí na kolektiv, nebo jak je schopen reagovat na krizové situace. Po úspěšném absolvování základního výcviku nastupuje k jednotce. Zde je sice zařazen do role nováčka, ale pouze z pozice menších zkušeností.

¹⁵ Srov. CVRČEK, J. *V zájmu humanizace naší armády*, s. 112

Dále je nutné si uvědomit, že vojenský profesionál není připravován pouze v oblasti vojenské odbornosti a v oblastech řídicích, velitelských a technických schopností. Stále více se ukazuje potřeba kultivace jeho mravního, politického, právního a estetického vědomí. U velitelského sboru jde pak zejména o formování hodnotového vědomí vojáka – profesionála, občana v uniformě s demokratickým a humanistickým smýšlením jako vyspělého řídicího a výchovného pracovníka, všeobecně vzdělaného a kulturního pracovníka s přirozenou autoritou. V této kultivaci má své specifické místo rozvoj a posilování mravního vědomí vojáka jako profesionála a také snaha o stanovení a naplňování zásad profesní morálky v armádě soudobého demokratického státu.¹⁶

2.3 Mírový stav

V první řadě se ale musíme zeptat, o jaký volný čas v soudobé profesionální armádě jde? Příslušníci ozbrojených sil mají stanovenou dobu služby a mimo tuto dobu mohou opustit kasárna a věnovat se osobním zájmům nebo rodině.

Problémem soudobé armády ale je, že více jak 63 % (statistika Ředitelství personální podpory ministerstva obrany z roku 2011) příslušníků ozbrojených sil slouží mimo místo trvalého bydliště. Tato skutečnost se odráží v nutnosti naplnění volného času příslušníků ozbrojených sil, a to zejména jako prevence proti sociálně nežádoucím jevům (SNJ). Z důvodu, že mnozí, zejména mladí, vojáci žijí daleko od rodin, se v posledních letech znásobil tlak v boji proti SNJ, a to zejména organizovaností volného času příslušníků ozbrojených sil. Na tuto prevenci jsou vyčleňované finanční prostředky z fondu kulturních a sociálních potřeb (FKSP) a samozřejmě finanční prostředky z boje proti SNJ. Bohužel ekonomická krize se dotkla i této finanční kapitoly, a tak v posledních 8 letech trvale dochází k poklesu finančních prostředků. Z důvodu trvale snižujících se finančních prostředků byly již v roce 2006 a následně v roce 2009 Ministerstvem obrany (MO) revidovány aktivity prevence SNJ a stanovené priority pro resort MO. V minulých obdobích byla většina projektů pro prevenci SNJ realizována formou projektů u vojenských útvarů (VÚ). Většina těchto projektů byla zaměřena na naplnění volnočasových aktivit, a to zejména společenských, kulturních, sportovní

¹⁶ Srov. CVRČEK, J. *V zájmu humanizace naší armády*, s. 115

a tělovýchovných. Všechny tyto aktivity sloužily k formování a podpoře vyšší kvality života vojáků, občanských zaměstnanců rezortu MO k jejich rodinných příslušníků.¹⁷

2.4 Koncepce prevence sociálně nežádoucích jevů

V roce 2009 vydalo Ministerstvo obrany České republiky koncepci pro prevenci sociálně nežádoucích jevů, která považuje naplnění volného času a zabezpečování aktivit ve volném čase jako jednu z nejdůležitějších forem preventivního působení, protože k výskytu většiny SNJ dochází ve volném čase. Kromě vytvoření standardů v oblasti ubytování a služeb tato koncepce poukazuje na to, že je nezbytné věnovat zvýšenou pozornost nabídce atraktivních možností pro realizaci sportovních a kulturních zájmů všech cílových a specifických skupin preventivního působení.

Zabezpečení volnočasových aktivit považuje koncepce za jednu z nejdůležitějších forem nesespecifické primární prevence. Kromě věnování pozornosti nabídce atraktivních možností k realizaci sportovních a kulturních zájmů také věnuje pozornost i zvyšování standardů v oblasti ubytování a služeb pro příslušníky ozbrojených sil.¹⁸

Stanovuje také, jak zaměřit plánování volnočasových aktivit pro příslušníky ozbrojených sil.

- 1) Pro aktivity ve volném čase zaměřené do *oblasti tělesné výchovy a sportu* navrhuje zařadit a využívat rezortní sportovní, tělovýchovná, kulturní a společenská zařízení k realizaci plánovaných preventivních aktivit cílových skupin zaměstnanců rezortu MO včetně jejich rodinných příslušníků.
- 2) V oblasti, kde *nejsou přístupná tato rezortní zařízení*, je nutné zabezpečit nákup specializovaných služeb a pronájmů sportovních, tělovýchovných, kulturních a společenských zařízení k realizaci plánovaných preventivních aktivit.
- 3) Nadále rozšiřovat nabídky tělovýchovných a sportovních aktivit ve volném čase. Využívat k tomu spolupráci s místními sportovními a tělovýchovnými institucemi v aktivních formách činnosti. Podporovat účast příslušníků rezortu MO v účasti na civilních soutěžních podjetích.

¹⁷ KONCEPCE prevence sociálně nežádoucích jevů, Ministerstvo obrany ČR, Praha 2009, s. 8

¹⁸ Srov. Tamtéž, s. 17

- 4) Při aktivitách ve volném čase zaměřených *do oblasti kultury* doporučuje rozšiřovat nabídky kulturních a společenských aktivit ve volném čase, které přispějí k podpoře kvality života cílových skupin.
- 5) Podporovat rozvoj zájmové činnosti v oblasti kultury a duchovních aktivit při vojenských útvarech se širším začleněním rodinných příslušníků vojáků a občanských zaměstnanců resortu MO.

2.5 Doporučená témata přednášek a školení jako doplňku k prevenci sociálně nežádoucích jevů

V rámci prevence SNJ samozřejmě dochází k různým přednáškám a školením. Ve vztahu k prostředí armády se doporučují zejména školení v následujících tématech.

- 1) *Společenská norma a životní styl vojáka 3. tisíciletí* je problematika utváření společenské normy, etiky vojáka v činné službě a výchova k zdravému životnímu stylu.
- 2) *Rodina – základní buňka společnosti a součást armád.* Toto téma se zaměřuje na upevnění charakteru rodinného života, rodinu jako součást AČR a programy pomoci a spolupráce (SOS vesničky, adopce na dálku, partnerství, apod.).
- 3) Typicky armádní téma, kterému se bohužel nevěnuje velká pozornost je *Tradice armády českého státu jako základ pro utváření správných hodnot a bojových vlastností vojenského profesionála.* Je určeno k seznámení s vývojem ozbrojených sil v historických etapách českého národa jako základu vlastenectví a národní hrdosti.
- 4) Celospolečensky závažné téma *Omamné a psychotropní látky – negativní fenomén ve společnosti a v AČR,* se zabývá základní orientací v nejpoužívanějších omamných a psychotropních látkách (OPL), jejich účinky a zdravotními aspekty, legislativními úpravami držení a užívání OPL a seznamuje účastníky i s problematikou OPL v zemích Evropské unie (EU).
- 5) V poslední době hodně diskutované téma, zejména v prostředí armády, je *Mezinárodní terorismus - globální ohrožení civilizace.* Má za cíl seznámit s historií terorismu, jeho současností, metodami a formami aktivit, ideovým základem soudobého terorismu.

- 6) *Sexuální problematika* je oblast sexuální problematiky v ČR a ve světě, z ní vyplývající problematika pohlavně přenosných chorob a prevence sexuálního obtěžování se zaměřením na vojenské prostředí.
- 7) *Prevence kriminality v ČR a v resortu MO* se zabývá místem a úlohou Vojenské policie v systému prevence kriminality, příčinami a důsledky kriminogenního jednání (alkohol, drogy, peníze, šikana, zbraně) a objasňuje formy prevence a praktické postupy velitelů AČR při řešení trestné činnosti.¹⁹

Je doporučeno provádět na tato témata přednášky v rozsahu minimálně 4 hodin ročně, včetně náhradních termínů školení. Školení je možné provádět i na jiná aktuální témata, která se v průběhu roku vyskytnou a souvisejí s problematikou SNJ.

Z výše uvedeného přehledu je zřejmé, že resort obrany z důvodu prevence sociálně nežádoucích jevů (ke kterým příslušníci ozbrojených sil vzhledem ke specifickému prostředí svého působení inklinují) se snaží organizováním volného času, vyčleňováním finančních prostředků, organizováním vzdělávacích aktivit a samozřejmě i přímou poradenskou činností tomuto fenoménu zabránit.

AČR se primárně v prevenci SNJ věnuje vojákům a občanským zaměstnancům. Otázka péče o rodinu příslušníků AČR je opomíjena.

Zahraniční studie přitom poukazují na to, že pro je potřebné ze strany armády zabezpečit a rozvíjet péči o rodinu a komunitu. Zajistit vzdělávání a výchovu, volnočasové aktivity dětem vojáků. Zprostředkovat zaměstnání pro manželky a v případě redislokace či nasazení v zahraniční operaci poskytnout rodině vojáka plnou podporu.²⁰ Pokud voják ví, že je o jeho rodinu postaráno, pozitivně to ovlivňuje jeho morálku a koncentraci na plnění stanovených úkolů.

¹⁹ METODICKÉ POKYNY pro rozpočtování a hodnocení účelnosti výdajů na aktivity související s prevencí sociálně nežádoucích jevů, ŘPP MO, s. 5-7

²⁰ MACKAY, R. *The U.S. Army Study of the Human Dimension in the Future*, s. 172

3 Nasazení v zahraniční operaci

Úplně něco jiného je ale činnost organizování volného času při nasazení jednotek v zahraničních operacích. Pro každou armádu jako typickou byrokratickou organizaci je typické, že veškeré činnosti jsou formalizované. Toto není samoúčelné, armáda potřebuje k realizaci svých cílů rytmické a sladěné plnění činností vojáků. Velmi důležitou součástí tohoto procesu je vojenský režim, jakožto uspořádání základních pravidelně se opakujících činností s přihlédnutím k času, pořadí důležitosti místa.²¹ Naše jednotky jsou ve většině případů dislokovány na mezinárodních základnách, kde jsou aktivity organizace volného času řešeny centrálně formou „Military Morale, Welfare and Recreation Program“. Jedná se o společnou aktivitu všech armád, žijících na základně. Forma zabezpečení finančních prostředků pro zabezpečení volnočasových aktivit do společného fondu se liší v každé operaci. Nelze tedy jednoznačně specifikovat způsob finančního zabezpečení volnočasových aktivit pro vojáky působící v zahraničních operacích. Specifikou jsou příslušníci jednotek USA, většinou vybudují komplexní prostory pro trávení volnočasových aktivit pro svoje vojáky a zpřístupní je automaticky všem příslušníkům ostatních armád participujícím na životě základny.

Vzhledem k psychické náročnosti nasazení v zahraničních operacích je organizace volného času a zabezpečení volnočasových aktivit jednou z klíčových povinností velících funkcionářů.

Někteří velitelé, zejména ti méně zkušení, podceňují péči o podřízené. Považují péči za hýčkání a rozmazlování. Podceňují tak dobu relaxace jako motivačního prostředku k pozitivnímu vztahu k vojenské službě a plnění úkolů. Praxe však potvrzuje, že velitelé, kteří podceňují péči o své podřízené, zpravidla dosahují horších výsledků při plnění úkolů jednotky.²²

Kvalitním zabezpečením prostoru pro relaxaci, technickými prostředky pro komunikaci s rodinou a samozřejmě i kvalitní poradenskou službou je možné značnou mírou snížit riziko problémů vyplývajících z nasazení v zahraniční operaci.

²¹ Srov. ŘEZÁČ, J. *Humanizace života a činnosti vojáků*, s. 20

²² Srov. Tamtéž, s. 89

3.1 Jak funguje vojenský kolektiv v zahraničních operacích

Ve většině jednotek AČR nasazených v zahraničních operacích je vytvořené systemizované místo kaplana jednotky a psychologa jednotky pro zabezpečení okamžitého řešení vzniklých situací. Všichni příslušníci nasazených sil ale nejsou nakloněni rozhovoru či svěčování se kaplanovi nebo psychologovi jednotky. Většinou je to ovlivněné nedůvěrou a také ve značné míře nevybudovaným osobním vztahem s lidmi, kteří tuto pozici v dané jednotce zastávají. Většinou totiž nepocházejí od nasazené jednotky, ale jsou účelově nasazeni pouze pro potřeby dané zahraniční mise a proniknout do uzavřeného prostředí vojenské rodiny není vždy jednoduché. U určitého druhu vojsk, jako jsou Speciální síly, jednotky EOD (Explosive Ordnance Disposal), nebo CPT (Close Protection Team), je uzavření skupiny a soudružnost tak silná, že v mnoha případech je velmi těžké získat jejich důvěru. V žádném případě však nechci snižovat význam a účel existence kaplanů a psychologů v ozbrojených složkách. Ve většině případů je jejich aktivní účast v zahraničním nasazení velmi prospěšná a já osobně vnímám jejich přítomnost v zahraničních operacích velmi kladně. Tato nedůvěra k nečlenům jednotky vyplývá ze specifických sociálních vztahů uvnitř jednotky, které se formují po dlouhou dobu. K pochopení těchto vztahů je nutné znát pravidla a principy, kterými se daná jednotka řídí.

Každý vojenský kolektiv je skupina lidí, která se řídí zvláštními pravidly a v mnohých případech pro lidi, kteří nemají zkušenosti s tímto druhem kolektivu, i pravidly nepochopitelným. Ve vojenském kolektivu panuje striktně stanovená hierarchie nadřízeného a podřízeného a také pevný systém plnění úkolů či organizovanosti denního řádu, a to včetně osobního volna. Disciplína a respektování řádů jsou hlavním aspektem správného fungování vojenského kolektivu. Jednotlivci, kteří nejsou ochotni akceptovat stanovená pravidla, mohou být v rámci zákonných armádních norem a nařízení kázeňsky trestáni, či dokonce vyloučeni z jednotky. Na druhou stranu ve většině případů jsou vojenské jednotky, a to zejména jednotky bojové, hodně vztahově svázané a dovoluji si tvrdit, že fungují jako rodina. Příslušníci jednotek jsou hrdí na příslušnost k jednotce a jsou ochotni ji bránit v jakékoli situaci. V takto uzavřených vojenských skupinách vládne důvěra a zároveň úcta ke zkušenostem a praxi. Proto v mnoha případech vyhledávají vojáci místo rozhovoru s kaplanem nebo psychologem možnost prodiskutovat svoje problémy s někým uvnitř jednotky, ke komu

mají důvěru a komu věří. Proto je někdy vhodné daného člověka pověřit organizováním volnočasových aktivit. Svoji přirozenou autoritou je schopen přilákat více příslušníků jednotky ke společným aktivitám a tím přispět k uvolňování napětí při plnění úkolů vyplývajících ze zahraničního nasazení.

3.2 Otázky kolem volného času z pohledu vojáka nasazeného v zahraniční operaci

Důležitou roli v zahraničních misích hraje fakt, že většinou jsou příslušníci AČR nasazováni na dobu šesti měsíců v systému 24/7, což znamená na dobu šesti měsíců, sedmi dní v týdnu, dvacet čtyři hodin denně. Mají tedy vůbec nějaké volno, nějaký volný čas, kdy si můžou dělat, co chtějí a kde chtějí? Odpověď zní „NE – nemají, po dobu nasazení musí být připraveni plnit stanovené úkoly kdykoli a jsou limitováni prostorem, ve kterém se můžou pohybovat. Jestliže ale uvažujeme o době volna jako o volném čase, který chápeme jako čas mimo plnění operačního úkolu, čas, s nímž individuálně disponujeme a podle svých osobních přání jej užíváme²³ a nebudeme brát ohled na omezenou možnost pohybu, tak odpověď bude znít ANO. Samozřejmě režim 24/7 neznamena, že vojáci nasazení v zahraničních misích nemají žádný čas na odpočinek. Na vše samozřejmě pamatují vojenské normy a nařízení. Tento termín pouze znamená, že vojáci nejsou pány svého času a v jakoukoli dobu můžou být vysláni k plnění úkolů vyplývajících z jejich funkce na dobu neomezenou. Jejich čas na regeneraci sil je tedy závislý na době plnění stanovených úkolů.

„Konkrétní využívání volného času a všechny aktivity s ním související jsou podmíněné okolnostmi, které nepřímo dotvářejí možnosti jeho skutečného trávení. Jeden z významných faktorů v tomto směru představují životní podmínky v místě bydliště.“²⁴

V našich podmínkách toto můžeme aplikovat na místo nasazení, místo místa bydliště. V souvislosti s tím je se zajímavé se zde zamyslet nad volnočasovými úvahami, které Michal Kaplánek charakterizuje ve svých studijních textech pro

²³ KAPLÁNEK, M. *Nauka o volném čase*, s. 8

²⁴ MIŠOVIČ, J. *Dopad společenských faktorů na volný čas ve světě empirických výzkumů*, s. 23

pedagogy volného času „*Nauka o volném čase*“²⁵ z pohledu příslušníka armády nasazeného v zahraniční misi.

1) *Být šťastný a mít radost z toho, o že mám volný čas.*

I v době volna je člověk značně omezen prostorem, prostředím, možnostmi a bezpečnostní situací. Je neustále odloučen od rodiny a nic z toho nepřispívá k šťastnému a radostnému prostředí.

2) *Ve volném čase nesmím mít žádné problémy.*

Tak to je téměř nemožné. Trvale i ve volném čase, či době spánku, je tady značné riziko různých incidentů a člověk musí být neustále připraven reagovat a ve vteřině začít plnit svoji roli vojáka v nasazení.

3) *Volný čas je mi přidělen.*

V prostředí nasazení je samozřejmostí, že volný čas je přidělován. Nikdo se nesmí bez povolení a oznámení přesunout nikam. Každý pohyb příslušníků jednotky je kontrolován a monitorován tak, aby se trvale vědělo, kde se kdo nachází.

4) *Volný čas si musím zasloužit.*

I to je v zahraniční misi samozřejmostí. Jak již jsem předeslal dříve, režim pracovního života je 24/7. Pokud nejsou splněny všechny potřebné úkoly vyplývající z plnění operačního úkolu, na volný čas není prostor.

5) *Volný čas vytváří strach.*

Tady je důležité naplnit volný čas nebo minimálně vytvořit kvalitní podmínky k jeho naplnění. V momentě, kdy se volný čas začne stávat strašákem, v kterém se voják utápí ve svých vlastních problémech, a to zejména z důvodu nenaplnění tohoto časového prostoru, dochází zde k vytváření živné půdy pro vznik psychických problémů.²⁶

3.3 Podmínky ovlivňující organizaci a plánování volnočasových aktivit v zahraničním nasazení

Dále je důležité vědět, kde je daná jednotka nasazená (klimatické podmínky, bezpečnostní situace, stupeň pasivní i aktivní ochrany). Dané aspekty do značné míry ovlivňují možnosti zabezpečení volnočasových aktivit.

²⁵ Srov. KAPLÁNEK, M. *Nauka o volném čase*, s. 26 - 27

²⁶ Srov. Tamtéž, s. 27

Prvním a nejdůležitějším bodem je úkol a místo nasazení. Je rozdíl v možnostech organizace volnočasových aktivit v mírových operacích a nasazení příslušníků ozbrojených sil v zahraničních misích, jako např. v Iráku či Afghánistánu.

V zahraničních operacích může být jednotka dislokována na Operation Base (OB) - obrovský komplex, kde se nachází i 5 000 vojáků a rozkládá se na obrovském dobře zabezpečeném prostoru. Na těchto základnách je většinou vybudovaná dokonalá polní infrastruktura pro zabezpečení volného času. Jsou tady fotbalová, volejbalová a někdy i tenisová hřiště. Je zde většinou i kino, kaple nebo Morale Welfare Tent (MWT), což je místo, kde je možnost připojení na internet, zapůjčení knih, DVD, společenských her či videoher. Je možné si zde zapůjčit sportovní vybavení. Většinou jsou velice kvalitně vybaveny technickými prostředky. Jsou zde vybudovány velkokapacitní posilovny a vše funguje v provozu 24/7. Na druhou stranu pak může být ale jednotka dislokována na Forward Operation Base (FOB) - jaká si předsunutá základna, a tady již jakékoli shromažďování ke kolektivním hrám vzhledem k bezpečnosti není vhodné. Dále pak jsou jednotky dislokované na Combat Outpost (COP) – předsunuté kontaktní bojové postavení, zde je pak možné maximálně vybudovat improvizovanou posilovnu a veřejný bod satelitního připojení k internetu, a to také ne ve všech případech.

Každé nasazení je jiné. Z těchto důvodů není možné přesně specifikovat kdy, co a kde je možné dělat. Každá konkrétní zahraniční mise je ovlivněna řadou operačních, bezpečnostních a taktických faktorů. Z tohoto důvodu pro každou konkrétní misi se na místě nasazení vytvářejí konkrétní Standardní operační postupy (SOP), které reflektují všechny limitující faktory a stanovují konkrétní omezení pro různé bezpečnostní stupně. Armáda České republiky nemá v současné době speciálně rozpracovaný systém, který by řešil, kdy, kde a jaké aktivity jsou povoleny při různých stupních dislokace a bezpečnostní situace. Většinou vychází ze SOP daných základen, na kterých jsou naše jednotky dislokovány. Jenom pro příklad, armáda Spojených států amerických řeší problematiku volného času příslušníků Armády US v armádním normativním dokumentu AR 215 – 1 „Military Morale, Welfare and Recreation Programs and Nonappropriated Fund Instrumentalities“. Tento 248 stránkový dokument z roku 2010 podrobně rozpracovává jak povinnosti odpovědných funkcionářů, tak i práva vojáků působících v USA i v zámoří a jejich logistické zabezpečení. Tento dokument přesně stanovuje činnosti, které musí být provedeny před nasazením jednotek v oblasti

zabezpečení volného času. Pro tuto práci je nejdůležitější kapitola 9 „Mobilizace, nepředvídané nasazení a válečné nasazení (Mobilization, Contingency, and Wartime Operations)“, která pak podrobně rozpracovává:

- 1) Povinnosti odpovědných funkcionářů k zabezpečení volného času (Responsibilities for providing moral, welfare, and recreation), v této části se stanovuje rozsah odpovědnosti jednotlivých velitelů pro přípravu podmínek a zabezpečení volnočasových aktivit (Morale, Welfare, and Recreation MWR), také upozorňuje na to, že zabezpečení MWR je nezbytné pro udržování fyzické kondice a že se tím zmírňuje stres a odvádí pozornost vojáků od bojových situací. Stanovuje velitelům nasazených jednotek zahájit přípravu a plánování prostředků s ohledem na různorodost taktické situace v nasazení již v době přípravy v době míru.²⁷
- 2) Personál (Staffing), v této části dokument řeší personální obsazení jak civilními specialisty, tak vojáky potřebnými pro zabezpečení aktivit MWR v prostoru nasazení v závislosti na úkolu, situaci a velikosti jednotky.²⁸
- 3) Výcvik (Training), zde je stanoven rozsah přípravy personálu, který bude zodpovídat za organizaci a plánování MWR u jednotky.²⁹
- 4) Materiální vybavení a zabezpečení materiálem pro volný čas (Kits and other supplies), v této části jsou specifikované různé druhy materiálního zabezpečení, zahrnující sportovní vybavení, knihy, časopisy, společenské hry, DVD, CD, vybavení posiloven. Je zde stanovené, kdo zodpovídá za vybavení jednotky tímto materiálem, v jakých intervalech bude materiál obměňován. I v této části najdeme povinnosti velitelů ke kontrole úplnosti a stavu materiálu pro zabezpečení volného času.³⁰
- 5) Ostatní programy a eventuality v bojových operacích (Other programs in contingency and combat operations), v této části jsou z převážné části řešené otázky vytvoření různých klubů, míst pro odpočinek a relaxaci. Také jsou zde řešeny otázky možnosti organizování různých dalších aktivit (koncerty, pozvání

²⁷ Srov. AR 215 – 1 Military Morale, Welfare and Recreation Programs and Nonappropriated Fund Instrumentalities, s. 85

²⁸ Srov. Tamtéž s. 85

²⁹ Srov. Tamtéž s. 85

³⁰ Srov. Tamtéž s. 86

umělců atd.), vše v závislosti na bezpečnostní situaci a plnění úkolu v místě nasazení.³¹

- 6) Financování (Financial operations), v této části dokument řeší normy, vyhlášky, které řeší financování MWR.³²
- 7) Služby v posádce (Garrison services), zde jsou stanoveny povinnosti posádky k zabezpečení volného času v době přípravy k nasazení jednotky, jak v péči o vojáky, tak i o rodinné příslušníky.³³
- 8) Ukončení nasazení (Redeployment / Demobilization), v této závěrečné části kapitoly 9 jsou řešeny otázky s ukončením nasazení a následným stahováním materiálu z prostoru nasazení. Uzavření financí vyplývajících z organizace a zabezpečení MWR.³⁴
- 9) Zabezpečení volného času příslušníků ozbrojených sil v zahraničních operacích je velmi komplikované. Pro objasnění fungování kompletního programu pro zabezpečení volného času vojáků v misích bych potřeboval mnohem více prostoru. Jedná se o živý mechanismus, který ovlivňuje množství faktorů.

³¹ ³¹ Srov. AR 215 – 1 Military Morale, Welfare and Recreation Programs and Nonappropriated Fund Instrumentalities s. 86

³² Srov. Tamtéž s. 87

³³ Srov. Tamtéž s. 87

³⁴ Srov. Tamtéž s. 87

4 Praktická část

4.1 Cíle práce, problémové okruhy

Cílem této práce je analyzovat problematiku volného času ve specifické situaci vojenského kontingentu AČR nasazeného v zahraniční operaci pomocí jednoduchého dotazníkového šetření.

Dílčím cílem bylo postihnout významy, které oslovení respondenti způsobu trávení volného času připisují, důvody, které je k preferenci dané perspektivy vedou. Dalším záměrem této bakalářské práce bylo poukázat na způsob zabezpečení a organizace volného času pro vojáky nasazené v misi ze strany AČR, zdůraznit rozdíl při plánování a organizaci volnočasových aktivit v mírovém stavu a při nasazení. Práce měla také přispět k poznání potřeby zkvalitnění organizování a zabezpečení volného času příslušníků AČR působících v této mimořádné situaci.

Na základě prostudování dostupných materiálů, vlastní zkušenosti a porovnání přístupu zahraničních armád a přístupu AČR k organizaci a plánování volného času v zahraničních operacích, jsem si zvolil následující hypotézy:

H1 – organizace a kvalita naplnění volného času v zahraničním nasazení jsou vnímány jako nedostatečné;

H2 – vojáci preferují, aby AČR věnovala větší pozornost problematice volného času v zahraničním nasazení;

H3 – nejčastějším způsobem trávení volného času při zahraničním nasazení je sport;

H4 – kvalitní naplnění volného času pomáhá se oprostít od problémů spojených s nasazením v zahraniční operaci a lépe plnit zadané úkoly;

4.2 Metodika výzkumu

Cílovou skupinou pro aplikaci kvantitativního výzkumu – dotazníkového šetření – byla pro cíle této práce zvolena sociální skupina příslušníků AČR v minulosti působících v zahraničních operacích.

Výběrový soubor 110 příslušníků AČR byl sestaven z vojáků různých vojenských odborností, různých věkových skupin a zkušeností. Všichni respondenti působili v různých zahraničních operacích v různém časovém rozmezí. Do výběrového vzorku byli zahrnuti příslušníci sboru mužstva, poddůstojníků, praporčíků, nižších důstojníků

i vyšších důstojníků. Tímto byly vytvořeny podmínky pro výběr reprezentativního vzorku zástupců AČR, kteří mají zkušenost se službou v zahraničním nasazení.

Pro zpracování praktické části práce jsem zkonstruoval jednoduchý dotazník týkající se trávení a organizace volného času příslušníků Armády České republiky v zahraničních misích.

4.3 Organizace a průběh výzkumu

Sběr dat probíhal ve dnech 20. ledna 2014 až 29. ledna 2014 v posádkách Bechyně, Hranice a Bučovice. Průzkumu se zúčastnilo: 50 respondentů z první skupiny dne 20. ledna v posádce Bechyně, 28 respondentů z druhé skupiny dne 28. ledna 2014 v posádce Bučovice a 32 respondentů z třetí skupiny dne 29. ledna 2014 v posádce Hranice.

Vyplňování dotazníku probíhalo po skupinách. Standardní formou byl všem respondentům sdělen účel průzkumu. Respondenti se sběru dat zúčastnili dobrovolně, všichni udávali dobrý psychofyzický i zdravotní stav. Respondenti byli ujištěni, že získané informace budou použity jen pro studijní účely, nebudou s nimi seznámeny žádné jiné osoby.

Daný dotazník byl administrován z pozice kolegy, který potřebuje využít empirické zkušenosti svých kolegů pro napsání své závěrečné práce k ukončení bakalářského studia.

Respondenti měli možnost vyplnit dotazník „Trávení volného času v zahraniční misi AČR“. Zúčastněné osoby pracovaly přiměřeným psychomotorickým tempem, jevilý zájem o analyzovanou tematiku, což dokazovaly četnými dotazy, které jim byly řádně zodpovězeny.

5 Interpretace výsledků

5.1 Volný čas

Na základě odpovědí získaných z dotazníkového šetření jsem získané informace rozdělil do čtyř dílčích okruhů. V následující části interpretace výsledků získaných dotazníkovým šetřením jsem se zabýval následujícími čtyřmi tématy.

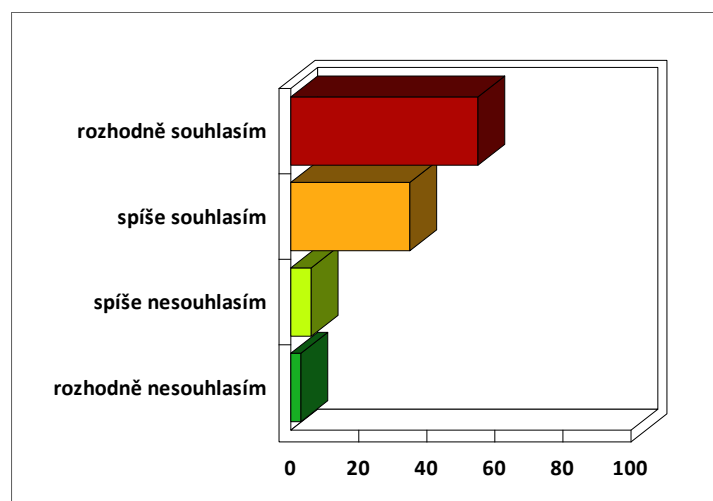
- 1) Organizace volného času v zahraniční operaci.
- 2) Pozornost věnovaná ze strany AČR organizaci volného času v zahraničních operacích.
- 3) Volný čas příslušníků AČR při nasazení v zahraničních operacích.
- 4) Dopad volného času na plnění úkolů v zahraničním nasazení.

První téma bylo věnováno zkoumání organizace a plánování volnočasových aktivit po dobu zahraničního nasazení.

V následujících grafech a tabulkách jsou prezentovány názory respondentů na reálný stav, jejich přání a očekávání po dobu zahraničního nasazení. První graf ilustruje názory respondentů na organizování volného času.

Graf č. 1 Tvrzení č. 1

„Při nasazení v zahraničí jsem nejraději, když mi volný čas nikdo neorganizuje“

zdroj: vlastní výzkum

Překvapivým zjištěním je, že drtivá část respondentů (91 %) se vyjádřila negativně k organizaci a plánování jejich volného času. Z odpovědí v dotazníku dále vyplývá, že vojáci v zahraniční operaci preferují volnost při trávení volného času. Služba v zahraniční misi je přísně organizována a plnění operačních úkolů podléhá přísnému plánování. Toto klade na vojáky vysokou biopsychofyzickou zátěž, a nejspíš proto chtějí být aspoň pány času svého volna. Organizování a plánování volnočasových aktivit jim z tohoto důvodu nevyhovuje. Toto také může být ovlivněné tím, že organizace volného času není na dostatečné úrovni, tím současný stav organizace volnočasových aktivit našim respondentům nevyhovoval, a z tohoto důvodu preferují neorganizování volného času.

Tabulka přibližuje názor na to, kdo by se měl maximálně podílet na přípravě volnočasových aktivit.

Tab. č. 1 Očekávání největší angažovanosti funkcionářů při organizování volného času (v %)

Kaplan	16
Psycholog	17
Vrchní praporčík	46
Velitel	22
Jiné	10
Celkově platná %	99
Neudali	1
Celkově %	100

zdroj: vlastní výzkum

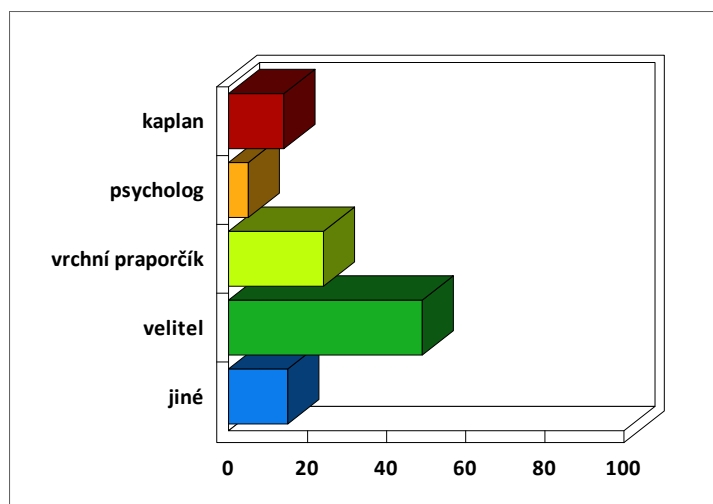
Téměř polovina respondentů se shodla, že osobou, která by měla mít největší podíl na zabezpečení jejich volného času, má být vrchní praporčík. Dané zjištění není překvapivé. Vrchní praporčík je osoba, která pochází z řad poddůstojníků a praporčíků, má příslušné zkušenosti a měl by mít největší pochopení pro to, co vojáci potřebují a jak nejlépe využít a naplnit jejich volný čas pro efektivní regeneraci sil. Vzhledem k jeho zkušenosti, znalosti operačního prostředí a úkolů, by měl mít přehled o tom, jak naplánovat volný čas pro maximální regeneraci vojáků a tak následně dosažení jejich lepší efektivity při plnění dalších úkolů.

O to překvapivější je, že v grafu č. 2 pouze 24 % respondentů označilo vrchního

praporčíka jako osobu, která má v zahraniční operaci největší podíl na plánování volného času. Z údajů vyplývá, že příslušníci AČR neuvažují o nutnosti přítomnosti speciálně vyškoleného a vycvičeného personálu pro problematiku organizace a plánování volného času a volnočasových aktivit po dobu plnění úkolu našich jednotek v zahraničním nasazení.

Následující graf graficky znázorňuje, kdo má reálně největší podíl na plánování volného času.

Graf č. 2 Největší podíl na plánování volného času má

zdroj: vlastní výzkum

Ve výše uvedeném grafu vidíme rozdíl mezi očekáváním a reálním stavem při nasazení v zahraničních operacích. Z těchto zjištění je zřejmé, že největší podíl na plánování volného času má dle respondentů velitel (49 %). Vyplývá to nejspíš z toho, že velitelé jsou zodpovědní za organizaci času a jsou ti, kteří mají rozhodovací pravomoc o tom, co, kdy, kde a jak se bude dít. Dále (23 %) respondentů označilo vrchního praporčíka za osobu, která má největší podíl na organizaci a plánování volného času. Dle tabulky č. 1 velká část respondentů (46 %) očekává angažovanost vrchního praporčíka při organizaci volného času a pouze pětina respondentů (22 %) očekává tuto činnost od velitele. Tady se nám názorně rozchází očekávání respondentů od reálného stavu. Z tohoto zjištění je zřejmé, že je nutné věnovat zvýšenou pozornost přípravě velitelského sboru již v době přípravy v míru před vysláním k zahraničnímu nasazení v odpovědnosti za oblast plánování volného času. Jednoznačně stanovit odpovědnost v dané oblasti, a to tak, aby bylo kvalitní organizací volného času dosaženo maximální

efektivity využití volného času pro regeneraci sil vojáků plnící úkoly v náročném prostředí zahraniční operace. Tímto dosáhnout zvýšení výkonnosti příslušníků AČR nasazených v zahraniční misi při plnění bojových úkolů.

Jaké měli respondenti návrhy směřující ke zlepšení volného času, ilustruje tabulka.

Tab. č. 2 Doporučení pro zkvalitnění volného času v zahraničních operacích (v %)

Lepší materiální zabezpečení	65
Více finančních prostředků	12
Zkvalitnění vzdělání velitelů v oblasti volnočasových aktivit	9
Odborný personál pro volnočasové aktivity	6
Jiné	5
Zavedení normy, předpisu pro využití volného času	0
Celkově platná %	98
Neudali	2
Celkově %	100

zdroj: vlastní výzkum

Na dotaz ke zkvalitnění zabezpečení volnočasových aktivit se většina respondentů (dvě třetiny) vyjádřila, že ke zkvalitnění volného času v zahraničních operacích by přispělo lepší materiální zabezpečení. Překvapivým zjištěním dle výsledků je, že respondenti nepovažují za nutné zkvalitnění vzdělávání velitelského sboru v oblasti využití volného času. Pouze necelá desetina respondentů (9 %) považuje toto opatření za potřebné. Respondenti také nepovažují za nutné vytvoření pozice odborného personálu pro organizaci volného času. Pro zkvalitnění volnočasových aktivit za využití odborného personálu se vyjádřilo pouze 7 respondentů (6 %). Největším překvapením ale je, že nikdo z respondentů nepovažuje za nutné zavedení normy či předpisu pro využívání volného času. Toto je o to zajímavější, že díky funkčním normám v některých zahraničních armádách (např. USA) je organizace plánování, a zejména zabezpečení volnočasových aktivit v míru i v zahraničním nasazení na vysoké úrovni. Ze zjištění vyplývá, že pro zkvalitnění trávení volného času, a tím zlepšení regenerace sil našich vojáků v zahraničním nasazení, je nutné zlepšit zabezpečení materiálem, a to ve všech oblastech (sport, internet, četba, TV, atd.)

Z těchto dílčích zjištění vyplývá, že příslušníci AČR nasazení v zahraničních operacích nemají pozitivní zkušenosti s plánováním volnočasových aktivit, z čehož plyne preferování organizace těchto aktivit individuálně. Možným kvalitativním zlepšením v této oblasti by mohla být edukce v oblasti organizace volnočasových aktivit funkcionářů, od kterých respondenti očekávají nejvíc. Z výsledku šetření je to vrchní nebo vedoucí praporčík jednotky. Dalším důležitým zjištěním je potřeba zabezpečení lepšího materiálního zabezpečení v oblasti materiálu pro organizaci a provádění volnočasových aktivit. Zavedení normy nebo předpisu by dle zjištění bylo kontraproduktivní. Z názorů respondentů jednoznačně vyplývá nedůvěra k organizaci a plánování volnočasových aktivit na základě norem či nařízení. Toto bude ovlivněné negativní zkušeností s normativními výnosy v jiných oblastech. V AČR je zavedené množství norem a předpisů, které jsou nefunkční a zčásti poplatné době. Tato zkušenost zřejmě do značné míry ovlivnila to, že respondenti mají obavu ze zavedení normy k plánování volnočasových aktivit.

Druhý blok byl zahájený otázkou „*Věnuje AČR dostatečnou pozornost organizaci volného času v zahraničních operacích?*“ Ta zkoumala oblast podmínek pro relaxaci a pohled na přístup AČR k oblasti volnočasových aktivit z pohledu respondentů.

V následující tabulce jsou prezentovány názory respondentů na danou oblast.

Tab. Č. 3 Doba vyhrazená pro volný čas (v %)

Dostatečná	84
Nedostatečná	14
Celkově platná %	98
Neudali	2
Celkově %	100

zdroj: vlastní výzkum

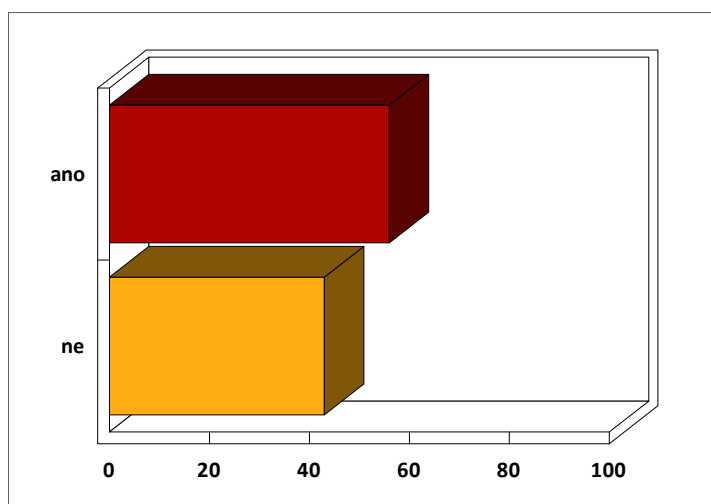
Z uvedené tabulky vyplývá, že drtivá většina respondentů (84 %) je spokojena s délkou času, která je v zahraniční operaci vyhrazena pro trávení volného času českých vojáků.

Více než desetina osob charakterizovala tento časový prostor jako nedostatečný. Důvody pro toto nepříznivé hodnocení, byť jen desetin respondentů, nelze osvětlit, neboť se v dalších otázkách k tématu nevracejí, či na tyto skutečnosti blíže

neupozorňují. Můžeme však brát v potaz skutečnost, že služba v takto extrémní situaci, jakou vojenská mise bezesporu je, klade na vojáky vysokou biopsychofyzickou zátěž, a tak tito lidé vítají jakýkoliv prostor pro odpočinek, a to aktivní či pasivní. Z tohoto důvodu může některým z nich připadat současný časový rámec pro volný čas jako nevyhovující.

Hodnocení role samotné armády při zabezpečení volného času dokumentují údaje v grafu.

Graf č. 3 Je ze strany AČR dostatečně věnována pozornost volnočasovým aktivitám?

zdroj: vlastní výzkum

Překvapivě téměř protikladně (ano 56 %; ne 43 %) se respondenti vyjádřili k otázce věnování pozornosti volnočasovým aktivitám ze strany AČR. Z této odpovědi je citelné, že daná skupina se dělí na dvě velikostně téměř totožné skupiny, z čehož každá z nich má rozdílné představy o zabezpečení volnočasových aktivit.

V následující tabulce jsou prezentovány názory respondentů na rozdílnost věnování pozornosti v civilním sektoru a armádě.

Tab. Č. 4 Tvrzení č. 2

„Organizaci volného času v AČR je věnována větší pozornost než v civilním sektoru“ (v %)

Rozhodně souhlasím	24
Spíše souhlasím	44
Spíše nesouhlasím	24
Rozhodně nesouhlasím	8
Celkově %	100

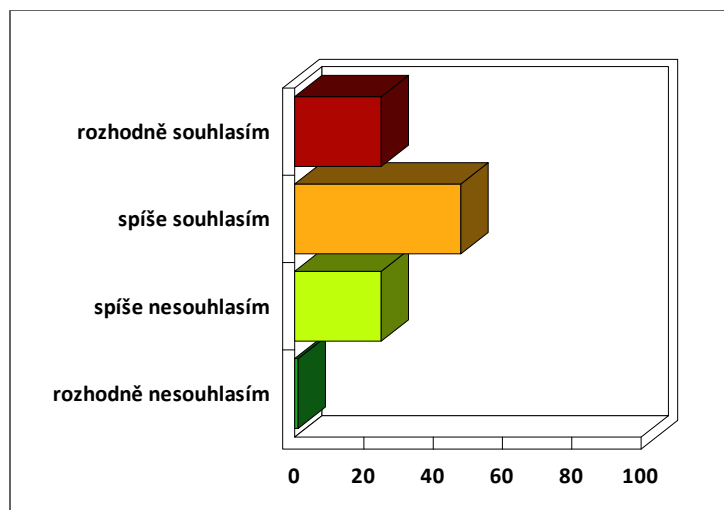
zdroj: vlastní výzkum

V dnešní době téměř všichni profesionální vojáci mají zkušenosti s prací v civilním sektoru. Příslušníci praporčického a poddůstojnického sboru se rekrutují po civilním vzdělání a mnozí z nich také již v době rekrutace mají zkušenosti ze zaměstnaneckého poměru v civilním sektoru. Více než dvě třetiny respondentů se vyjádřily, že v AČR je věnována větší pozornost organizaci a plánování volného času než v civilním sektoru. Téměř třetina respondentů se s tímto tvrzením neztotožňuje.

Jak vnímají respondenti rozdíl pozornosti věnovanému volnému času mezi AČR a dalšími armádami, naznačují údaje v grafu.

Graf č. 4 Tvrzení č. 4

„Ostatní armády věnují problematice trávení volného času větší pozornost než AČR“

zdroj: vlastní výzkum

Výše uvedený graf potvrzuje, že téměř tři čtvrtiny respondentů se domnívají, že AČR věnuje menší pozornost problematice volného času než ostatní armády. Tato skutečnost bude nejspíš ovlivněná faktem, že příslušníci AČR v posledních několika letech působí společně s příslušníky zahraničních armád, a to zejména s příslušníky armády USA, která má propracovaný systém zabezpečení volného času a věnuje nemalé finanční prostředky pro kvalitní materiální zabezpečení volnočasových aktivit.

Z uvedených zjištění vyplývá, že AČR v zahraničních operacích i v náročném prostoru plnění operačních úkolů spojených se zahraničním nasazením vytváří dostatečný prostor pro trávení volného času a regeneraci sil. Na základě zkušenosti respondentů a jejich odpovědí je pozitivním zjištěním, že AČR věnuje volnočasovým aktivitám větší pozornost, než byli respondenti zvyklí v civilním sektoru před vstupem do AČR. V zásadní otázce věnování pozornosti AČR otázce volnočasových aktivit se respondenti dělí na dvě velikostně přibližně totožné skupiny, čímž je odpověď nejednoznačná. Na druhou stranu, téměř tři čtvrtiny respondentů si myslí, že zahraniční armády věnují problematice volného času a regeneraci sil větší pozornost než AČR. Můžeme tedy konstatovat, že dle názorů respondentů ze strany AČR jsou vytvářené dostatečné podmínky pro volnočasové aktivity, ale je tady i prostor pro zlepšení v této oblasti pro kvalitativní přiblížení se koaličním partnerům v péči o člověka a regeneraci jeho sil v době volna.

Třetí okruh zahájila otázka „*Jak nejčastěji tráví čas příslušníci AČR při nasazení v zahraničních operacích?*“ Zkoumala oblast podmínek pro kvalitní využití volného času a relaxaci a také způsob trávení volného času ze strany respondentů po dobu nasazení v zahraniční operaci. V následujících tabulkách a grafech jsou prezentovány názory respondentů na danou oblast.

První tabulka prezentuje názory respondentů na podmínky pro trávení volného času v zahraniční misi.

Tab. č. 5 Existují dostatečné podmínky pro kvalitní využití volného času v zahraniční misi (v %)

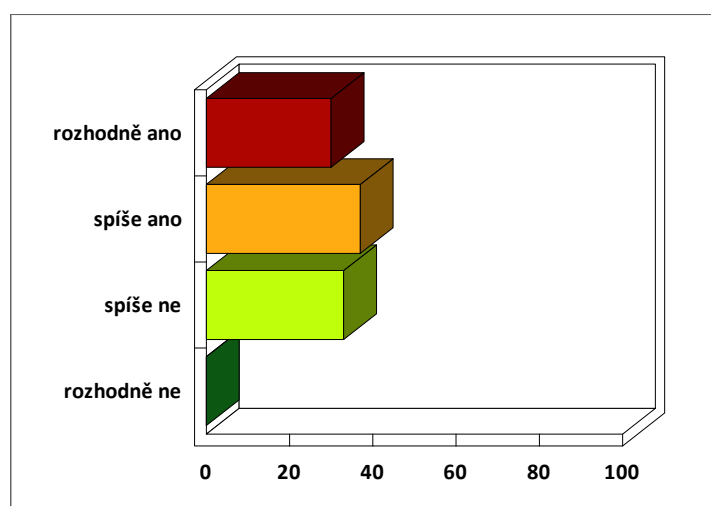
Rozhodně ano	4
Spíše ano	68
Spíše ne	26
Rozhodně ne	2
Celkově %	100

zdroj: vlastní výzkum

Z výše uvedené tabulky vyplývá, že téměř tři čtvrtiny respondentů (73 %) jsou spokojeny s podmínkami, které jsou vytvářeny pro trávení volného času v zahraničních operacích. Minimálně zazněl názor, že podmínky pro trávení volného času v zahraniční operaci jsou rozhodně nedostačující, což může být ovlivněno náročností úkolu, který plnili po dobu jejich zahraničního nasazení, nebo také místem, kde byly nasazeni, a v daném prostoru nebylo dostatečně možné zabezpečit plnohodnotné naplnění volnočasových aktivit.

V následujícím grafu jsou ilustrovány odpovědi na otázku odlišnosti trávení volného času příslušníků AČR v zahraniční misi a mimo ni.

Graf č. 5 Odlišné trávení volného času v misi od volného času mimo nasazení

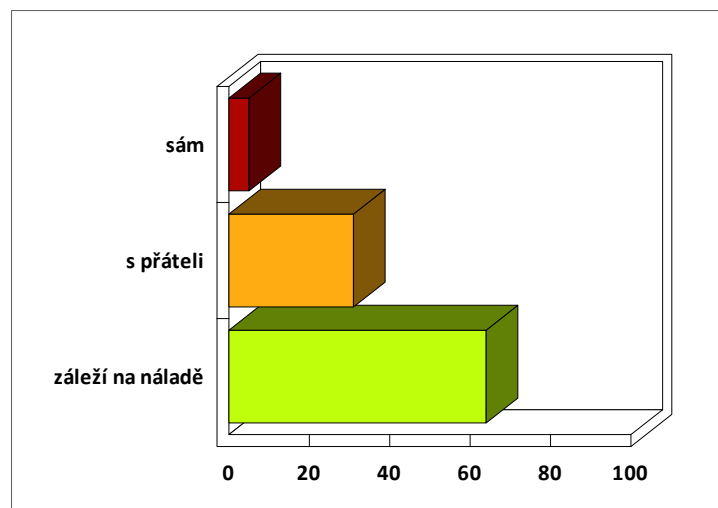
zdroj: vlastní výzkum

Dvě třetiny respondentů (67 %) se vyjádřily, že jejich způsob trávení volného času v zahraniční misi je odlišný od způsobu trávení volného času doma v České republice.

Toto bude nejspíš ovlivněné ve značné míře tím, že po dobu plnění úkolů na území České republiky většina respondentů tráví většinu volného času ve spojení s rodinou a přáteli, dané zjištění je také ovlivněné nemožností opuštění prostoru nasazení. Vojáci v zahraničních operacích jsou i přes širokou škálu možností trávení volného času, limitování možnostmi základny, na které působí, a samozřejmě také absencí rodiny a příbuzenstva. Na druhou stranu třetina respondentů (32 %) tráví volný čas v zahraniční operaci obdobně jako v mírových podmínkách doma. Nejspíš se bude jednat o část respondentů, kteří jsou svobodní a kteří preferují i doma v České republice aktivní trávení volného času sportem.

V níže uvedeném grafu, jsou graficky znázorněné preference respondentů k otázce, „S kým trávím nejráději volný čas.“

Graf č. 6 Trávení volného času v misi

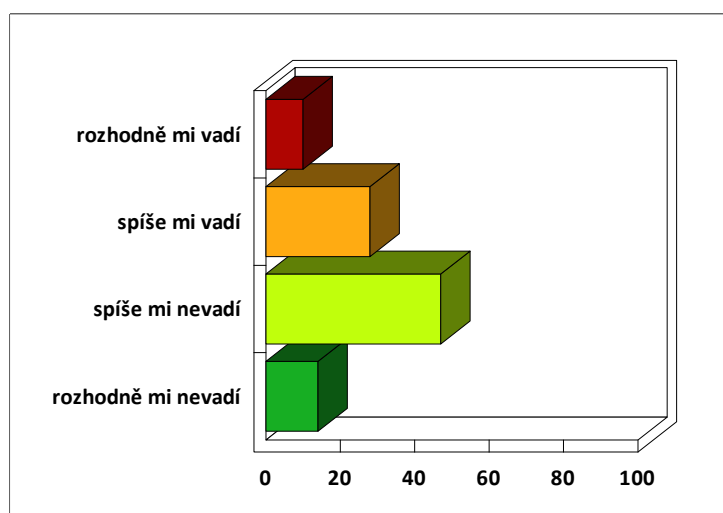
zdroj: vlastní výzkum

Téměř dvě třetiny respondentů uvádí, že jejich trávení volného času záleží na jejich náladovém rozpoložení, zřejmě i na stupni únavy a na dalších faktorech. Třetina pak preferuje „být s někým“, s přáteli, s kolegy, tedy trávit volný čas jakoukoliv aktivitou, do které se lidé zapojují skupinově. Toto zjištění je velmi příznivé zejména z pohledu psychosociálního, neboť takto pojatá lidská činnost upevňuje tolik důležité mezilidské a meziskupinové vztahy, které posilují „ducha jednotky“ a motivují jednotlivce i skupinu k plnění skupinových cílů.

Minimum osob uvedlo, že svůj volný čas tráví individuálně, činností, která mu jako jedinci přináší odpočinek, pohodu a libé pocity, přestože je sám. Toto dozajista vychází z osobnostního nastavení každého jedince, to v první řadě, z jeho zálib, zájmů a koníčků, které si do mise přináší z běžného života. Zajímavým zjištěním je, že 91 % (viz graf č. 1) nemá zájem o organizaci volnočasových aktivit a nejraději si volný čas organizují sami. Z výše uvedeného grafu ale vyplývá, že i když se respondenti staví negativně k organizaci volného času, preferují jeho trávení v kolektivu či s přáteli podle vlastní volby.

Jak hodnotí respondenti, pevně stanovený volný čas přibližuje graf.

Graf č. 7 Pevně stanovená doba pro volný čas

zdroj: vlastní výzkum

Dvě třetiny respondentů (67 %) nevadí pevně stanovená doba vyhrazená pro volný čas. Zřejmě se jedná o část respondentů, kteří slouží v AČR delší dobu a pevně stanovený denní řád se pro ně stal rutinou a zároveň součástí jejich každodenní činnosti. Otázkou ale zůstává, zda formalizovat všechny činnosti a do jaké míry. Pouze 11 respondentům (10 %) rozhodně vadí pevně stanovená doba pro využití jejich volného času. Nejspíš se bude jednat o skupinu respondentů, kteří se ještě neztotožnili s vojenským režimem organizace času.

Konkrétní volnočasové aktivity přibližuje další tabulka.

Tab. č. 6 Způsob trávení volného času v zahraničních operacích (v %)

Sport	33
Sledování TV – filmů	13
Četba	5
Komunikace s rodinou	17
Internet	12
Spánek	9
Studium	9
Jiné	2
Celkově %	100

zdroj: vlastní výzkum

Dle předpokladu třetina aktivit ve volném čase je věnovaná sportu – jako hlavní činnost pro využití volného času. Vzhledem k tomu, že fyzická kondice je pro výkon povolání vojenského profesionála důležitá a je jednou ze součástí každodenní přípravy vojáka – profesionála, dalo se očekávat, že bude tvořit převážnou část volnočasových aktivit po dobu zahraničního nasazení. Sport je také nejlepším prostředkem pro odbourání přebytečného adrenalinu, který v prostředí zahraničního nasazení je u většiny jednotlivců značně vysoký. Za další významné složky trávení volného času v zahraničním nasazení označili respondenti sledování TV a filmů (13 %) a komunikaci s rodinou (17 %). Procento komunikace s rodinou je pravděpodobně nižší proto, že čas pro komunikaci s rodinou je omezen. I když v dnešní době moderních technologií a internetu se komunikace s rodinou na rozdíl od minulosti značně zjednodušuje, ne vždy a všude je přístupné internetové spojení.

Z uvedených zjištění vyplývá, že změny podmínek pro trávení volného času v zahraničních operacích oproti podmínkám trávení volného času v podmínkách České republiky nejsou pro většinu respondentů problém. I přes všechna omezení v možnosti trávení volného času a pevného zarámování prostoru pro volný čas jsou respondenti spokojeni s podmínkami pro využití volnočasových aktivit a relaxaci v době volna. Na základě zjištění je jednoznačné, že většina respondentů preferuje sport jako základní aktivitu pro dobu trávení volného času a tím zároveň zvyšováním své fyzické kondice. Většina respondentů se rozhoduje, s kým bude trávit volný čas dle momentálního psychického rozpoložení. Z toho vyplývá značná potřeba pozitivního vlivu kolektivu na

jednotlivce pro vytvoření prostředí, v kterém se bude cítit dobře a které mu aspoň částečně může nahradit rodinné a přátelské prostředí.

Poslední a nejdůležitější blok se zabýval názory a pocity respondentů v oblasti efektivity volnočasových aktivit a jejich vlivu na plnění náročných úkolů vyplývajících z nasazení v zahraniční oblasti. Dále zkoumal přínos kvalitního využití volnočasových aktivit jako prevence v oblasti sociálně nežádoucích jevů (P – SNJ) a posttraumatickým stresovým poruchám (PTSP).

V následujícím grafu a tabulce jsou prezentovány názory respondentů na danou otázku.

Tab. č. 7 Tvrzení č. 3

„Kvalitní využití volného času má pozitivní vliv na výkonnost při plnění bojových úkolů v zahraniční operaci“ (v %)

Rozhodně souhlasím	74
Spíše souhlasím	25
Spíše nesouhlasím	0
Rozhodně nesouhlasím	1
Celkově %	100

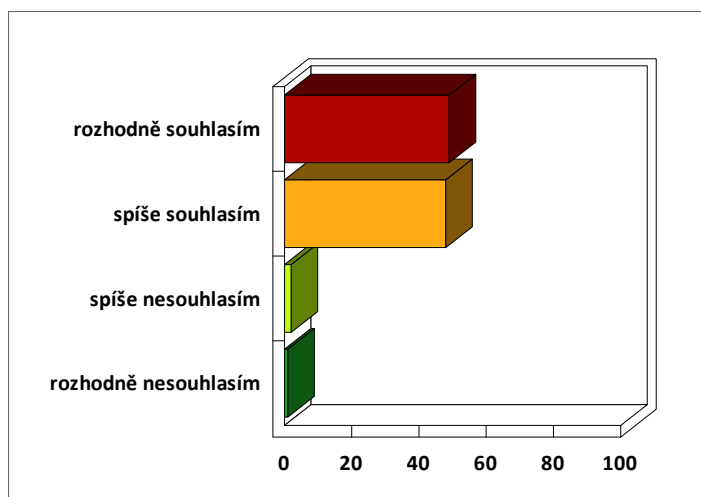
zdroj: vlastní výzkum

Téměř všichni respondenti (99 %) souhlasili s výše uvedeným tvrzením. Takto kladně vyznívající odpověď pouze potvrzuje, že je nutné po dobu nasazení vojáků v zahraniční misi problematice volného času věnovat větší pozornost. Pozornost je nutná věnovat této problematice již v míru po dobu přípravy kontingentu AČR k zahraničnímu nasazení, a to zejména kvalitní přípravě velitelského sboru, zabezpečení dostatečného množství finančních prostředků a materiálu pro plnohodnotné naplnění volného času našich vojáků. Lze tak dosáhnout efektivnějšího plnění operačních úkolů a tak dospět k úspěšnému splnění úkolů zahraniční mise.

Následující graf názorně ilustruje názory respondentů na otázku, jak jim kvalitní naplnění volného času pomáhá při oprostění se od problémů vyplývajících jak z plnění úkolů v zahraniční misi, tak i od problémů odloučení od rodiny a přátel.

Graf č. 8 Tvrzení č. 5

„Při aktivním trávení volného času se dokážu oprostít od problémů spojených s nasazením v zahraničí“

zdroj: vlastní výzkum

Obdobně jako v tabulce č. 7 se 99 % respondentů vyjádřilo, že kvalitní využití volného času má pozitivní vliv na výkonnost při plnění bojových úkolů v zahraniční operaci, tak i stejný počet respondentů (99 %) souhlasí s konstatováním o relaxačním účinku volného času. Z uvedeného je jednoznačně zřejmé, že kvalitní regenerací sil lze dosáhnout lepších výsledků při plnění úkolů v zahraničním nasazení, ale i eliminovat a předcházet sociálně negativním jevům (SNJ) a posttraumatickým stresovým poruchám (PTSP) – v armádě je častěji používaný anglický název Posttraumatic Stress Disorder (PTSD), vyplývajícím z náročnosti situace a prostředí v zahraniční misi.

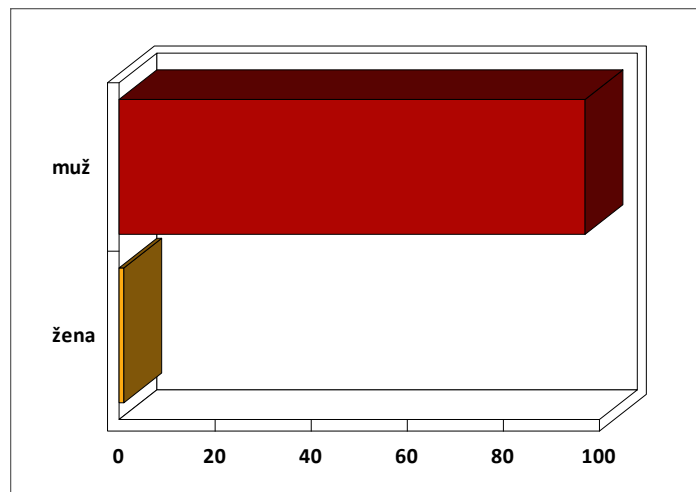
Z uvedeného zjištění evidentně vyplývá důležitost kvalitního využívání volného času a nezbytná nutnost kvalitního organizování volnočasových aktivit. Z výše uvedených zjištění je zřejmé, že naplnění volnočasových aktivit pozitivně přispívá k regeneraci sil příslušníků AČR nasazených v zahraničních operacích. Na základě zjištění můžeme s jistotou konstatovat, že kvalitní využití volného času má pozitivní vliv na plnění náročných úkolů, které plní naše jednotky v zahraničních operacích. Dále nám zjištění potvrzuje, že kvalitní organizace a využití volného času je nepostradatelnou součástí P –SNJ a PTSP v prostředí jednotek v zahraničních operacích.

5.2 Sociodemografická data respondentů

Výběr osob byl dán průřezovým výběrem mezi příslušníky AČR, kteří mají zkušenosti ze zahraničních misí ($\Sigma = 110$ osob), který zohlednil věk, hodnostní sbor a zařazení do konkrétní jednotky/skupiny.

Tento graf graficky ilustruje poměr mužů a žen účastnících se průzkumu.

Graf č. 9 Pohlaví

zdroj: vlastní výzkum

Do vzorku respondentů bylo zařazeno 110 osob. Výše uvedený graf ilustruje poměr pohlaví respondentů. Drtivá většina (97 %) tvořili muži, dotazníkového šetření se zúčastnila také jedna žena (1 %) a dva respondenti neuvěřli (2 %) své pohlaví.

V následující tabulce je uvedené věkové rozložení respondentů.

Tabulka č. 8 Věk (v %)

29 let a méně	14
30 – 39 let	68
40 let a více	18
Celkově %	100

zdroj: vlastní výzkum

Vzorek respondentů je složen ze 110 vojáků a vojáků, jejichž průměrný věk činí 35 roků, přičemž největší skupinou (68 %) byli respondenti ve věku 30 – 39 let a nejméně zastoupenou skupinou (14 %) byli respondenti ve věku pod 29 let.

V další tabulce je uvedené rozdělení respondentů do čtyř skupin podle délky doby služby v AČR.

Tabulka č. 9 Délka služby v AČR (v %)

10 let a méně	44
11 – 21 let	48
21 let a více	8
Celkově %	100

zdroj: vlastní výzkum

Jak vyplývá z výše uvedené tabulky, průměrná doba služby v Armádě České republiky u respondentů byla 12 let a nejvíce respondentů (48 %) patří do skupiny, která je ve služebním poměru 11 – 21 let. Pouze malá část (8 %) respondentů slouží v AČR déle než 21 let.

Tato tabulka ilustruje počet absolvovaných zahraničních misí u respondentů.

Tabulka č. 10 Počet absolvovaných misí (v %)

1	33
2	26
3	20
4 a více	21
Celkově %	100

zdroj: vlastní výzkum

Výše uvedená tabulka znázorňuje počty absolvovaných misí respondentů. Jejich počet byl u respondentů téměř pravidelně rozložen, přičemž nejvíce respondentů (33 %) absolvovalo jednu misi a více jak čtyři mise absolvovala pětina respondentů.

V následující tabulce je znázorněný počet absolvovaných misí podle druhu.

Tabulka č. 11 Typ absolvovaných misí (v %)

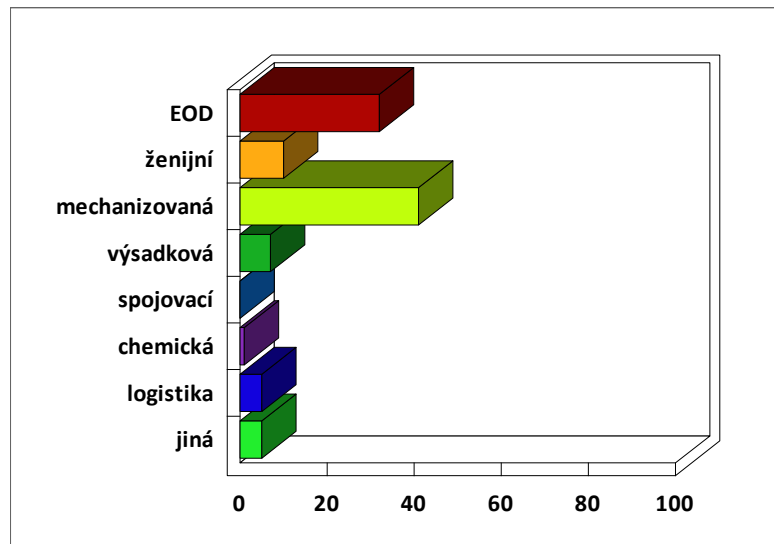
SFOR	9
KFOR	33
ISAF	52
Jiné	6
Celkově %	100

zdroj: vlastní výzkum

Jak ukazují údaje ve výše uvedené tabulce, nejčastější absolvovanou zahraniční misí byla mise ISAF na území Afghánistánu, a to celkem (52 %) z celkového počtu, druhou nejčastěji absolvovanou misí (33 %) byla mise KFOR na území Kosova.

Následující graf názorně ilustruje rozložení respondentů dle odbornosti.

Graf č. 10 Vojenská odbornost

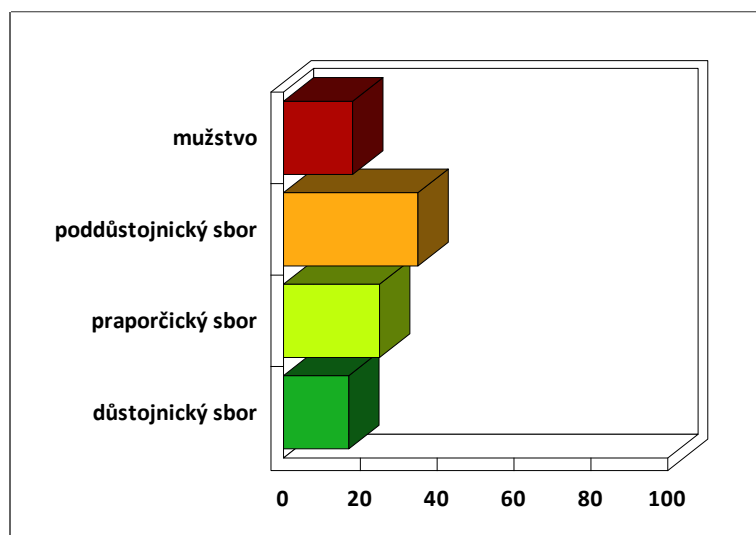

zdroj: vlastní výzkum

Výše uvedený graf ilustruje zastoupení vojenských odborností respondentů. Nejčastěji zastoupenou vojenskou odborností (41 %) v dotazníku u respondentů byla odbornost mechanizovaná, nejméně zastoupenou byla odbornost chemická (1 %).

Poslední graf znázorňuje rozložení respondentů do hodnostních sborů.

Graf č. 11 Skladba hodnostních sborů

zdroj: vlastní výzkum

Ve výše uvedené grafu je znázorněné rozložení hodnostního sboru respondentů. Skupina respondentů byla sestavena tak, aby reflektovala početní složení hodnostních sborů v AČR. Hodnostní skladba respondentu byla od mužstva až po vyšší důstojnický sbor, přičemž největší zastoupení měl poddůstojnický sbor (35 %) a nejmenší zastoupení důstojnický sbor (17 %).

5.3 Shrnutí výsledků a zhodnocení hypotéz

Na základě uvedených výsledků dotazníkového šetření lze konstatovat, že hypotézy, formulované v úvodu zejména na základě studia literatury a zahraničních zkušeností, se potvrdily pouze částečně.

Beze zbytku naše výsledky podporují předpoklad, že respondenti budou trávení volného času spojovat s kvalitou pracovního výkonu, tedy že subjektivně vnímají souvislost mezi odpočinkem podle svých představ a připraveností na plnění služebních povinností i s kvalitou odvedené práce. A že jsou si vědomi také významu relaxace pro svou práci.

Také hypotéza týkající se konkrétního způsobu trávení volného času se jeví jako potvrzená, vojáci volí nejčastěji sport, což souvisí nejen s možnostmi, jaké v místě nasazení mají, ale také s charakterem jejich povolání, kladoucím velké nároky na fyzickou zdatnost a připravenost. Ani ostatní formy trávení volného času však nejsou

zanedbatelné, což je důležitý signál zejména pro úvahy o rozložení finančních prostředků a organizačních opatření.

Další dvě hypotézy, zaměřené na spokojenost se stávající podobou a organizací volného času a na nároky, které jsou kladeny na AČR jako instituci odpovědnou za tuto situaci, se nepotvrdily. Ukázalo se, že respondenti jsou se stávajícím stavem v zásadě spokojeni, přivítali by pouze zlepšení materiálních podmínek v této oblasti. Co však zásadně odmítají, jsou jakékoli organizační vstupy do způsobů trávení volného času ze strany zaměstnavatele. Nedomnívají se tedy, že by AČR věnovala této oblasti malou pozornost, neboť takovou pozornost vůbec nepovažují za žádoucí.

Dále lze na základě výzkumu konstatovat:

- 1) Vojáci se domnívají, že doba pro trávení volného času v zahraniční operaci je dostatečná.
- 2) Dle názoru většiny vojáků by osobou odpovědnou za organizaci a plánování volného času měl být vrchní praporčík jednotky.
- 3) Vojáci se domnívají, že je nutné zkvalitnit materiální zabezpečení pro regeneraci sil v době volného času.
- 4) Dále jsou nejraději, když si mohou volný čas organizovat sami, využití volného času vnímají jako soukromou záležitost.
- 5) Kvalitní využití volného času napomáhá podle respondentů regeneraci sil, a tím má pozitivní vliv na zkvalitnění plnění úkolů v zahraniční misi.
- 6) Plnohodnotné využití volného času pomáhá vojákům se oprostit od problémů vyplývajících z náročnosti zahraniční mise, a tím může přispět prevenci PTSD a SNJ.

Závěr

Cílem této práce bylo analyzovat problematiku volného času v armádě České republiky, a to zejména ve specifické situaci vojenského kontingentu AČR nasazeného v zahraniční operaci.

Hlavní cíle práce se povedlo naplnit a danou problematiku analyzovat a zhodnotit na základě prostudované literatury a odpovědí získaných pomocí dotazníků od vybrané skupiny respondentů, kteří mají empirické zkušenost s nasazením zahraniční misí AČR.

Jak už bylo zmíněno v úvodu této práce, problematika volného času je ze strany AČR primárně řešena pro příslušníky AČR působící v České republice. Na základě prostudovaných materiálů je jednoznačné, že AČR věnuje zabezpečení volnočasových aktivit pro vojáky a občanské zaměstnance působící v mírových podmínkách v České republice dostatečnou pozornost. Využívá zejména program prevence sociálně nežádoucích jevů. Koncepce a organizace tohoto programu nabízí širokou škálu nabídky pro činnosti ve volném čase a také vytváří podmínky pro vzdělávání vojáků a občanských zaměstnanců v této oblasti. Na rozdíl od organizace volnočasových aktivit jednotek AČR nasazených v zahraničních misích je problematika prevence SNJ rozpracována v mnoha dokumentech a je jí věnována patřičná pozornost. Tato práce dále poukázala na diametrální rozdíl v plánování a organizaci volného času v míru a při nasazení jednotek AČR v zahraničních operacích. Organizace a plánování volnočasových aktivit v zahraničním nasazení jsou ovlivňovány mnoha faktory, které se liší operaci od operace, a proto je pro jejich rozpracování potřeba se věnovat mnohem podrobněji. Tady je prostor pro hlubší zkoumání této problematiky.

Jak již jsem zmiňoval, problematice volného času v zahraničních operacích není na rozdíl od některých jiných armád věnována dostatečná pozornost. Realizace plánování a organizování volného času, jako prostředku regenerace sil vojáků plnících náročné úkoly v specifickém prostředí zahraničních operacích, není řešené žádnou publikací, normou či předpisem. Na základě těchto zjištění je zřejmé, že otázky zabezpečení volnočasových aktivit v zahraničním nasazení nejsou ze strany AČR řešeny v potřebném rozsahu.

Na základě prostudovaných materiálů o otázkách materiálního zabezpečení, plánování a organizaci volného času některých zahraničních armád (např. USA) a z odpovědí respondentů armády jsem dospěl k těmto závěrům.

Respondenti požadují obdobné materiální zabezpečení pro volnočasové aktivity, jaké poskytují svým příslušníkům jiné armády, které této problematice věnují větší pozornost. Na druhou stranu většina respondentů nemá důvěru v organizaci a plánování volnočasových aktivit v zahraničních operacích i přes to, že u zahraničních armád je to základem pro zaručení kvality zabezpečení volného času nasazených vojáků v zahraničních operacích. Dle zjištění preferují možnost si svůj volný čas naplánovat sami, překvapivě se negativně vyjádřili k zavedení normy či předpisu k organizaci a plánování volného času. Volný čas ve specifických podmínkách operačního nasazení je vnímán respondenty jako poslední „ostrov svobody“, který je považován za nedotknutelný. Tato část problematiky by v budoucnu měla být podrobněji prozkoumána tak, aby bylo možné na základě zjištěných výsledků stanovit a rozpracovat formu organizace a plánování volného času tak, aby byla přínosem pro vojáky nasazené v zahraničních operacích. Také by po prozkoumání této problematiky měla být stanovena forma edukace funkcionářů a stanovená přímá odpovědnost za organizaci, plánování a materiální zabezpečení volnočasových aktivit v zahraničních operacích.

Z dalších zjištění vyplývá, že ostatní armády věnují problematice volného času v zahraničním nasazení větší pozornost než AČR. Na druhou stranu AČR vytváří dostatečný prostor pro relaxaci a regeneraci sil a dle názoru respondentů je této problematice věnována větší pozornost než v civilním sektoru.

Plnění úkolů souvisejících s nasazením mimo území České republiky znamená pro každého příslušníka kontingentu závažné změny v jeho životním rytmu. Odloučení od rodiny a přátel, limitace možnosti volného pohybu, nemožnost věnovat se aktivitám, které běžně ve volném čase provozuje, toto všechno může vést k problémům při adaptaci na specifické prostředí nasazení v zahraniční misi. Pomocí překonání těchto problémů může být kvalitní naplnění doby „prázdná“ – volného času, individuální či kolektivní aktivitou. Důležitou podmínkou pro kvalitní naplnění volného času a tak i dosažení kvalitní regenerace sil a prevence SNJ a PTSD je materiální zabezpečení volnočasových aktivit. Tady je prostor pro zkvalitnění vybavení materiálem pro volný čas ze strany armády. Dostatečné materiální vybavení zejména pro sport, který je dle zjištění nejoblíbenější volnočasovou aktivitou, a zabezpečení materiálu pro kolektivní aktivity je možnou cestou pro zkvalitnění naplnění volného času příslušníků AČR působících v zahraničních operacích.

Ze zjištění dále vyplývá, že kvalitní naplnění volného času a tím i hodnotná regenerace sil pozitivním způsobem přispívají k lepšímu plnění náročných úkolů souvisejících ze zahraničního nasazení. Nemůžeme zde opomíjet také to, že kolektivní trávení volného času má pozitivní vliv na mezilidské vztahy, které jsou při nasazení jednotek v zahraničí velmi důležité. Volný čas a jeho hodnotné naplnění napomáhají vojákům oprostít se jak od problémů vyplývajících z plnění úkolů, tak i od problémů vyplývajících z odloučení od rodiny a přátel. Způsob trávení volného času je odlišný než mimo nasazení, o úplnou svobodu se tedy logicky nejedná, ale vojáci tuto skutečnost akceptují a nezdá se, že by jim to vadilo, či by to bylo zdrojem jakýchkoli problémů.

Vzhledem k vývoji v soudobé společnosti si můžeme představit stále složitější operační prostředí, které bude výzvou pro jednotlivé vojáky a jejich velitele. Armáda si do budoucna nemůže dovolit soustředit se v přípravě pouze na běžné operace doma v České republice, ale musí připravit vojáky a velitele tak, aby byli schopni plnit úkoly při zahraničním nasazení v různorodém operačním prostředí. Za rozvoj vojáka nemůžeme považovat pouze jeho fyzickou, taktickou a bojovou přípravu. Neméně důležitá je jeho příprava etická, morální a intelektuální. Kvalitním vyplněním volného času lze tomuto procesu v mnohém napomoc.

„Střežte čas – je to tkanivo, z kterého je utkán život.“³⁵

(Samuel Richardson)

³⁵ [online], [cit. 2014-02-18], <http://citaty.net/17851>

Seznam použitých zdrojů

Army Regulation 251- 1, Military Morale, Welfare, and Recreation Programs, Washington:USAPD, 201, PIN 055233 – 000

BAUMAN, Z., *Tekutá modernita*, Mladá Fronta 2002, ISBN 80-2040-966-1

CVRČEK, J., V zájmu humanizace naší armády, In *Výběr statí pro výchovu, vzdělávání a rekvalifikaci*, Praha: Magnet-Press 1991, ISBN nevedeno

DUMAZEDIER, J., *Volný čas*, Sociologický časopis 3/1966, Praha: Sociologický ústav AV ČR, v.v.i, 1966, s. 443 - 447

HÁJEK, B. *Nástin metodiky vedení zájmové činnosti*, Praha: Univerzita Karlova, 2007, ISBN 978-80-7290-265-1

KAPLÁNEK, M., *Nauka o volném čase*, Studijní texty pro pedagogy volného času, České Budějovice: Jihočeská univerzita, 2011, ISBN nevedeno

KNOTOVÁ, D. Volný čas dospělých v kontextu celoživotního vzdělávání, In *Sborník prací filozofické fakulty Brněnské university*, Masarykova univerzita 2006, ISBN 80 – 210 – 4143 – 9

MACKEY, R., *The U.S. Army Study Of The Human Dimension in The Future 2015-2024*. Fort Monroe, Virginia: 2008

MIŠOVIČ, J., Dopad společenských faktorů na volný čas ve světle empirických výzkumů. In *Aktuální problémy volného času a cestovního ruchu*. FÁZIK, A., ŠTEMBERK J. (ed.) Pelhřimov: Nová tiskárna, spol. s. r. o., 2013, ISBN 978-80-86841-41-0

NOVÁKOVÁ, G., *Vojenská mise jako náročná životní situace a její vliv na jedince*. Bakalářská práce, Ústí nad Labem: PF UJEP, katedra psychologie, 2004

Pastorální konstituce, *Gaudium et Spes*, Řím: 1965

PRŮCHA, J. *Pedagogická encyklopedie*, Praha : Portál, s.r.o., 2009, ISBN 978-80-7367-546-2.

ŘEZÁČ, J. a kolektiv, *Humanizace života a činnosti vojáků*, Praha: Naše vojsko, 1991, ISBN 80-206-0260-7

VÁŽANSKY, M., SMÉKAL, V., *Základy pedagogiky volného času*, Brno: Paido, 1995, ISBN 80-901737-9-9.

VEBLEN, T. *Teorie zahálčivé třídy*, Praha: SLON 1999, ISBN 80-85850-71-0

Velký sociologický slovník. Praha: Karolinum, 1996, ISBN 80-7184-311-3.

VLACHOVÁ, M., *Čeští vojáci v mírových operacích*, Londýn 2000 ISBN neuvedeno

Elektronické

Citáty: [online], [cit. 2014-02-18], <http://citaty.net/17851>

Ostatní zdroje

Kolektiv autorů FEM, *Vojenský profesionál v měnícím se světě 21. století*, Praha: Univerzita obrany 2007

Koncepce prevence sociálně nežádoucích jevů, Praha: Ministerstvo obrany, 2009

ŘePP MO, *Metodické pokyny pro rozpočtování a hodnocení účelnosti výdajů na aktivity související s prevencí sociálně nežádoucích jevů*, Praha: Ministerstvo Obrany, 2006

VLÁDA ČESKÉ REPUBLIKY, *Usnesení ze dne 10. dubna 2013 č. 245*

Vlastní zdroje

Seznam zkratek

AČR	- armáda České republiky
CD	- Compact Disc
COP	- Combat Outpost
CPT	- Close Protection Team
ČR	- Česká republika
DVD	- Digital Versatile Disc
EOD	- Explosive Ordnance Disposal
EU	- Evropská unie
EUFOR	- European Union Force
FKSP	- Fond kulturně sociálních potřeb
FOB	- Forward Operation Base
ISAF	- International Security Assistance Force
KFOR	- Kosovo Force
MO	- Ministerstvo obrany
MO ČR	- Ministerstvo obrany České republiky
MWR	- Morale, Welfare and Recreation
MWT	- Morale Welfare Tent
OB	- Operation Base
OECD-	- Organizace pro hospodářskou spolupráci
OPL	- Omamné a psychotropní látky
P – SNJ	- Prevence proti sociálně nežádoucím jevům
PTSD	- Posttraumatic Stress Disorder
PTSP	- Posttraumatická stresová porucha
SFOR	- Stabilisation Force
SNJ	- Sociálně negativní jevy
SOP	- Standardní operační postupy
UN	- United Nations
USA	- United States of America
24/7	- režim 24 hodin denně, 7 dní v týdnu

Seznam příloh

- Příloha I. Návrhy na nápravná opatření
- Příloha II. Dotazník „Trávení volného času v zahraniční misi AČR“

Příloha I

Návrhy na nápravná opatření

Na základě zjištění v této práci navrhuji následující nápravná opatření:

- 1) Již v době přípravy kontingentu na území ČR stanovit pověřenou osobu odpovědnou za organizaci a plánování volného času v zahraničních operacích.
- 2) Zkvalitnit materiální zabezpečení pro zabezpečení volnočasových aktivit.
- 3) Zavedení osvěty, která bude napomáhat vojákům v rozvoji schopnosti zhodnocení potřeb a neznalosti odpovědnosti funkcionářů v oblasti zabezpečení materiálem pro zahraniční nasazení jednotek. Také by měla postihovat oblast edukace funkcionářů v oblasti volnočasových aktivit a stanovovat odpovědnost za oblast volného času.

Příloha II

Dotazník „Trávení volného času v zahraniční misi AČR“

Vážený kolego, vážená kolegyně,

jmenuji se Peter FORRÓ a rád bych Vás požádal o několik okamžiků pozornosti věnované tomuto DOTAZNÍKU, který je zaměřen na TRÁVENÍ VOLNÉHO ČASU V ZAHRANIČNÍ MISI AČR. Vaše odpovědi mi významně pomohou při vypracování bakalářské práce, jejíž výsledky budou důležitým zdrojem informací při mapování této problematiky.

DOTAZNÍK není testem vědomostí, ale příležitostí, abyste vyjádřil/a své skutečné názory, postoje a pocity, svá mínění. Neexistují zde správné a špatné odpovědi, pouze „VAŠE“ odpovědi.

DOTAZNÍK vyplníte jednoduše tak, že u otázek, kde není vysloveně uvedena jiná instrukce, **zakřičkujte** pokud možno jednu z předložených variant odpovědi - tu, která je nejbližší Vašemu osobnímu názoru, nebo která se podle Vás nejvíce blíží skutečnosti. Žádnou odpověď nevynechejte! Na ostatní otázky odpovídejte zcela **volným písemným projevem**.

Vítám jakékoliv Vaše připomínky, názory, podněty, návrhy či kritiku současného stavu, se kterými se na mne můžete obrátit prostřednictvím tohoto dotazníku, ale i osobně, telefonicky, dopisem či E-mailem.

Zaručení naprosté ANONYMITY vyslovených názorů a diskrétnosti při jejich zpracování je samozřejmostí!

Děkuji Vám za spolupráci a Vaši vstřícnost.

nrap. Peter FORRÓ

Vrchní praporečik velení

15. ženijní pluk Bechyně

Alcatel: 307 006 Mobil: 724 605 097 E-mail: forro94@gmail.com

Bechyně, leden 2014

1. Považujete DOBU vyhrazenou pro VOLNÝ ČAS v zahraniční operaci za DOSTATEČNOU?

① ano

② ne

2. Trávíte svůj volný čas v zahraniční operaci raději SÁM/A nebo s KOLEGY?

① sám

② s přáteli

③ záleží na náladě

3. Myslíte si, že jsou ze strany AČR vytvořeny DOSTATEČNÉ PODMÍNKY pro kvalitní využití volného času v zahraniční operaci?

① rozhodně ano

② spíše ano

③ spíše ne

④ rozhodně ne

4. Skutečnost, že je při zahraniční operaci DOBA pro volný čas PEVNĚ STANOVENA, mi ⇒

① rozhodně vadí

② spíše vadí

③ spíše nevadí

④ rozhodně nevadí

5. Od koho byste očekával/a největší ANGAŽOVANOST při organizování volného času v rámci zahraničního nasazení ⇒

① kaplan

② psycholog

③ vrchní praporčík

④ velitel

⑤ jiný (napíšte kdo).....

6. Věnuje podle Vašeho názoru AČR obecně volnočasovým aktivitám dostatečnou POZORNOST?

① ano

② ne

7. Jaký ZPŮSOB trávení volného času v zahraniční misi využíváte NEJVÍCE?

① sport

② četba

③ studium

④ sledování TV, filmů

⑤ komunikace s rodinou

⑥ internet

⑦ spánek

⑧ jiné (napište jaký)

.....

8. Trávíte svůj volný čas v misi zásadně ODLIŠNĚ než volný čas mimo nasazení (v běžném životě v ČR)?

① rozhodně ano

② spíše ano

③ spíše ne

④ rozhodně ne

9. Kdo má podle Vašeho mínění NEJVĚTŠÍ PODÍL v zahraniční operaci na PLÁNOVÁNÍ volného času?

① kaplan

② psycholog

③ vrchní praporčík

④ velitel

⑤ jiný (napište kdo).....

10. Co byste doporučil/a pro ZKVALITNĚNÍ využití volného času v zahraniční operaci ⇒ vyberte pouze JEDNU MOŽNOST

- ① více finančních prostředků
- ② lepší materiální zabezpečení
- ③ odborný personál určený pro volnočasové aktivity
- ④ zkvalitnění vzdělávání velitelů v oblasti využití volného času
- ⑤ zavedení normy, předpisu pro využívání volného času v zahraničním nasazení
- ⑥ jiné uveďte co.....

11. Vyjádřete svůj SOUHLAS nebo NESOUHLAS s následujícími výroky ⇒

	rozhodně SOUHLASÍM	spíše SOUHLASÍM	spíše NESOUHLASÍM	rozhodně NESOUHLASÍM
Při nasazení v zahraničí jsem nejraději, když mi volný čas nikdo neorganizuje.	☐	☐	☐	☐
Organizaci volného času v AČR je věnována větší pozornost než v civilním sektoru.	☐	☐	☐	☐
Kvalitní využití volného času má pozitivní vliv na výkonnost při plnění bojových úkolů v zahraniční operaci.	☐	☐	☐	☐
Ostatní armády věnují problematice trávení volného času větší pozornost než AČR.	☐	☐	☐	☐
Při aktivním trávení volného času se dokážu oprostit od problémů spojených s nasazením v zahraničí.	☐	☐	☐	☐

OTOČTE NA DALŠÍ STRÁNKU ⇒

4

12. SOCIODEMOGRAFICKÉ ÚDAJE ⇒ zakřížkujte a vyplňte:

Rok narození ⇒

Pohlaví

- ① muž
- ② žena

Délka služby v AČR (v letech) ⇒

Počet absolvovaných misí ⇒

Typ absolvovaných zahraničních operací

(můžete označit více možností podle skutečnosti)

- ① UN...
- ② SFOR
- ③ KFOR
- ④ EUFOR
- ⑤ ISAF
- ⑥ Jiné (uveďte jaké).....

Vojenská odbornost

- ① EOD
- ② ženijní
- ③ mechanizovaná
- ④ výsadková
- ⑤ spojovací
- ⑥ chemická
- ⑦ logistika
- ⑧ jiná (napíšte jaká)

Hodnostní sbor

- ① mužstvo
- ② poddůstojnický sbor
- ③ praporečnický sbor
- ④ důstojnický sbor

Děkuji Vám za vyplnění dotazníku a přeji příjemný den!

Abstrakt

FORRÓ, P. *Profesionální voják ve volném čase – přání, potřeby, rizika a přínosy v zahraničním nasazení*. České Budějovice 2014. Bakalářská práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích. Teologická fakulta. Katedra etiky, psychologie a charitativní práce. Vedoucí práce J. Mišovič.

Klíčová slova: volný čas, volnočasové aktivity, zahraniční operace, armáda České republiky

Práce se zabývá organizací a plánováním volného času v armádě České republiky a jejího vlivu na plnění úkolů ve specifické situaci vojenského kontingentu AČR nasazeného v zahraniční operaci. Teoretická část poukazuje na způsob organizace a plánování volného času příslušníků armády České republiky v podmínkách míru na pracovišti. Dále popisuje odlišnosti v podmínkách, v plánování a organizaci volnočasových aktivit mezi mírovým stavem a zahraničním nasazením. V teoretické části je také poukázáno na rozdíly v přístupu k volnému času v armádě České republiky a zahraničních armádách.

Obsahem praktické části práce je vyhodnocení dotazníkového šetření, které bylo koncipované tak, aby odráželo hodnocení trávení volného času příslušníků AČR působících v zahraniční misi. Problematika volného času je zde řešena komplexně, prozkoumávány byly otázky dostatku času materiálního zabezpečení, preferovaných činností, organizace a plánování či srovnání přístupu AČR k zabezpečení volnočasových aktivit v porovnání se zahraničními armádami.

Abstract

FORRÓ, P. *Professional Soldier in his Free Time - Preferences, Needs, Risks and Advantages of Being Deployed to a Foreign Mission*. České Budějovice 2004. Bachelor Thesis. University of South Bohemia in České Budějovice. Faculty of Theology, Department of Ethics, Psychology and Charity Work. Supervisor: J.Mišovič

Key words: Free Time, Free Time Activities, Foreign Mission, Armed Forces of the Czech republic

The thesis is focused on how free time activities within the Czech Armed Forces are planned, organized and its influence on fulfilling tasks under specific situations of military contingent of the Czech Armed Forces abroad. Theoretical part of the thesis describes ways of planning and organizing of free time for military personnel of Czech Armed Forces during regular peaceful period. It also depicts differences in conditions and organizing of the free time when in peaceful time on one hand and when at foreign missions on the other hand. Differences in attitude of the Czech Armed Forces personnel and military personnel of the other countries to free time are specified in the theoretical part.

Experimental part contains an assessment of the survey that is focused on how military personnel of the Czech Armed Forces spend their free time when deployed to a foreign mission. The issue of the free time is solved in many ways like preferred activities, organizing and planning of the free time, comparison in attitude of the Czech Armed Forces personnel and military personnel of the other countries to their free time.